

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI**

**TEKİR HAVZASI'NIN FİZİKİ
COĞRAFYASI**

Cahit EDİKLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
OCAK - 2010**

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI**

**TEKİR HAVZASI'NIN FİZİKİ
COĞRAFYASI**

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Emrullah KANADIKIRIK

Cahit EDİKLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
OCAK - 2010**

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

TEKİR HAVZASI'NIN FİZİKİ COĞRAFYASI

Cahit EDİKLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No:

**Bu Tez 21.01.2010 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği/Oy Çokluğu ile Kabul Edilmiştir.**

Yrd. Doç. Dr. Emrullah KANADIKIRIK
BAŞKAN

Prof. Dr. Mehmet TIRAŞ
ÜYE

Prof. Dr. Ahmet EYİCİL
ÜYE

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. A.Hamdi AYDIN
Enstitü Müdür Vekili

Bu çalışma.....tarafından
desteklenmiştir.
Proje No:.....

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEKİR HAVZASI'NIN FİZİKİ COĞRAFYASI

Cahit EDİKLİ

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Emrullah KANADIKIRIK

Yıl : 2010, Sayfa: 44+8

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Emrullah KANADIKIRIK (Başkan)
: Prof. Dr. Mehmet TIRAŞ (Üye)
: Prof. Dr. Ahmet EYİCİL (Üye)

Tekir Havzası, Akdeniz Bölgesinin Adana Bölümünde yer almakta olup Akdeniz Bölgesiyle Doğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgesinin birbirine yaklaştığı kısımda bulunmaktadır. Tekir Havzası fiziki çevre özellikleriyle Kahramanmaraş'ın ilginç yörelerinden biridir. Hem jeolojik hem de jeomorfolojik özellikler yönünden çok farklı özellikleri olmasına rağmen yeterince araştırılmayan sahalardan birisi olması tez için bu sahanın seçilmesinde etkili olmuştur. Araştırma yapılırken öncelikle literatür taranarak sahanın özellikleri ile ilgili materyal ve haritalar toparlanmaya çalışılmıştır. Havza'nın araştırılması için gerekli olan veriler tam olarak yeterli olmamasına rağmen zaman zaman yorumlamalarda yapılmıştır. Araziyi daha iyi tanımak için gezi ve gözlemler yapılarak bir süre arazide de kalmıştır. İnceleme sahasının fiziki coğrafya özellikleri incelenip yöredeki insan faaliyetlerine etkisi irdelenmeye çalışılmıştır. Bu çalışma gezi ve gözleme dayalı bir incelemedir. Doğal çevrenin insanların yaşamına etkisini de göz ardı etmemek gerekmektedir. Buna bir örnek olarak Havza'nın kuzeyini verebiliriz. Bu alanda yer şekillerinin engebeli, arazinin karstik saha olması nedeniyle yöre insanı tarımdan çok hayvancılıkla meşgul olmaktadır. Bu seçimde yükseltinin tarıma olumsuz etkisinin de rolü vardır. Havza'nın genelinde rölöfin çok engebeli olması birçok faaliyeti kısıtlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tekir Havzası, Tekir Çayı, Döngel Mağarası, Karstik Şekiller, Kolüvyal, Pinus Brutia, Ardiç.

**DEPARTMENT OF GEOGRAPHIA
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY**

ABSTRACT

MA THESIS

PHYSICAL GEOGRAPHY OF TEKİR BASIN

Cahit EDİKLİ

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Emrullah KANADIKIRIK

Year : 2010, Pages: 44+8

**Jury : Asst. Prof .Dr. Emrullah KANADIKIRIK (Chairperson)
: Prof. Dr. Mehmet TIRAŞ (Member)
: Prof. Dr. Ahmet EYİCİL (Member)**

Tekir Basin's position is in Adana part of Mediterranean Region and furthermore this Basin is in the interface of Mediterranean Region, Eastern Anatolia Region and Central Anatolia Region, Tekir Basin is one of the interesting locales of Kahramanmaraş through its characteristic of physical environment. Even though; it has various geologic and geomorphologic characteristics, it has not been investigated properly yet. So, this is the reason why this Basin was chosen for this study. In this study, firstly, literature is combed out and the related materials of this region. As, information about this Basin are not enough for a study, interpretation method is used. So as to have a realistic research about this region, besides some excursions and observations, a residential research is done in this region. Having examined the physical geographical features of this area, it is aimed to be informed about the effects on human activity. This study is based on a analysis of excursions and observations. Affects of Natural environment on human life should also be considered. North of This Basin can be an example of this explanation. As the undulating and karts land, people do not work in agriculture; they mostly work in livestock because of negative effect of height. Undulating of relief throughout the Basin constrains most activity.

Keywords: Tekir Basin, Tekir Stream, Döngel Cave, Karts Landform, Fertility Levels of the Soil, Pinus brutia, Juniper

ÖN SÖZ

Bu çalışma Tekir Havzasını coğrafi bir perspektifle değerlendirerek doğal çevre şartlarıyla beşeri hayata etkisini incelemek amacına yöneliktir. Tekir Havzası coğrafi açıdan bilimsel çalışmaların az yapıldığı yörelerimizden biridir.. Bu nedenle öncelikle yörenin fiziki çevre şartları değerlendirilmiş, daha sonra fiziki çevre şartlarını yöre insanının faaliyetlerine olan etkisi coğrafyanın korelasyon ilkesi çerçevesinde ele alınmıştır.

Ülkemizin az gelişmiş yörelerinden biri olan Tekir Havzasında gelişmeye engel teşkil eden sorunlar teşhis edildikten sonra öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmaya esas oluşturan verilere her ne kadar zor ulaşılmışsa da iyi bir çalışma yapılmaya özen gösterilmiştir. Çalışmalarda arazi gözlemleri ön planda tutulmuştur. Bu maksatla çeşitli dönemlerde arazi çalışmaları yapılmıştır.

Böyle bir çalışmaya yönelmemde Sayın Hocam Yrd. Doç. Dr. Emrullah Kanadıkırık'ın büyük katkıları olmuştur. Ayrıca çalışmanın her aşamasında bilimsel görüş ve tenkitlerinden önemli ölçüde yararlandığım hocama teşekkürü bir borç bilmekteyim.

Ayrıca çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Korkmaz'a, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Gürbüz'e, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Tekerek'e, KSÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümündeki hocalarıma, DSİ XX. Bölge Müdürlüğü Jeoloji Mühendislerine, Köy Hizmetleri Müdürlüğüne ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının değerli çalışanlarına ayrı ayrı teşekkür ederim.

Çalışmalarım süresince maddi ve manevi desteğini eksik etmeyen anneme, babama, eşim Derya Edikli'ye minnet ve şükranlarımı belirtirim.

Cahit EDİKLİ
Ocak - 2010

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	I
ABSTRACT.....	II
ÖN SÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
TABLolar LİSTESİ.....	V
ŞEKİLLER LİSTESİ	VI
HARİTALAR LİSTESİ.....	VII
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	VIII
1. GİRİŞ	1
2. KONU İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR	4
3. YÖNTEM	5
4. HAVZA'NIN FİZİKİ ÖZELLİKLERİ.....	6
4.1. Havza'nın Jeolojik Özellikleri	6
4.1.1. Tektonik Evrimi	8
4.1.2. Havzayı Oluşturan Temel Birimler.....	8
4.1.2.1. Paleozoik Metamorfitler	8
4.1.2.2. Kretase	8
4.1.2.3. Mesozoik Kireçtaşları	8
4.1.2.4. Miyosen	9
4.2. Havza'nın Jeomorfolojik Özellikleri	10
4.2.1. Dağlık Alanlar.....	12
4.2.2. Tekir Çayı Vadisi.....	13
4.2.3. Havza Tabanı	13
4.3. Havza'nın İklim Özellikleri	16
4.3.1. Havza'nın İklim Elemanları.....	16
4.3.1.1. Sıcaklık	16
4.3.1.2. Basınç ve Rüzgârlar	19
4.3.1.3. Nem ve Yağış.....	22
4.4. Havza'nın Hidrografya Özellikleri	27
4.4.1. Akım Özellikleri ve Rejim.....	29
4.5. Havza'nın Toprak Özellikleri	31
4.5.1. Kolüvyal Topraklar	31
4.5.2. Kahverengi Orman Toprakları.....	32
4.5.3. Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları	32
4.5.4. Çıplak Kayalıklar	33
4.6. Havza'nın Doğal Bitki Örtüsü	35
4.6.1. Çalı Formasyonu.....	35
4.6.2. Orman Formasyonu	35
4.6.3. Step Formasyonu	39
5. SONUÇ VE TARTIŞMA	40
KAYNAKLAR	43
ÖZ GEÇMİŞ	

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 4.1. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aylık Ortalama Sıcaklıklar	16
Tablo 4.2. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aylık En Düşük Sıcaklıklar	17
Tablo 4.3. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aylık En Yüksek Sıcaklıklar.	17
Tablo 4.4. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aylık Ortalama Donlu Günler.	19
Tablo 4.5. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aktüel Basınç.....	19
Tablo 4.6. Göksun'da Rüzgârın Esme Sayıları ve Yönü.....	20
Tablo 4.7. Kahramanmaraş'ta Rüzgârın Esme Sayıları ve Yönü.	21
Tablo 4.8. Kahramanmaraş'ta ve Göksun'da Nispi Nemin Aylara Dağılışı	22
Tablo 4.9. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aylık Ortalama Yağışlar	23
Tablo 4.10. Kahramanmaraş ve Göksun'da Ortalama Kar Yağışlı Günler	24
Tablo 4.11. Göksun'a Ait Su Bilançosu	24
Tablo 4.12. Kahramanmaraş'a Ait Su Bilançosu	25
Tablo 4.13. Tekir Çayı Aylara Göre Akım Durumu.....	29
Tablo 4.14. Tekir Çayının Yıllara Göre Ortalama Akım Tablosu.....	29
Tablo 4.15. Tekir Çayının Aylara Göre Ortalama Akım Durumu.....	29

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekiller</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 1.1. Çalışma Alanının Lokasyon Haritası.....	2
Şekil 4.2. Kılbaş Dağı – Kurucaova ve Kes Dağı Arası Jeolojik Kesiti.....	9
Şekil 4.3. Kahramanmaraş ve Göksun’da Ortalama Sıcaklığın Aylara Dağılışı.....	16
Şekil 4.4. Kahramanmaraş ve Göksun’da Aylık En Düşük Sıcaklıklar	17
Şekil 4.5. Kahramanmaraş ve Göksun’da Aylık En Yüksek Sıcaklıklar.....	18
Şekil 4.6. Kahramanmaraş ve Göksun’da Aylık Ortalama Donlu Günler.....	19
Şekil 4.7. Kahramanmaraş ve Göksun’da Ortalama Aylık Aktüel Basınç Durumu	20
Şekil 4.8. Göksun Rüzgâr Gülü Grafiği.....	21
Şekil 4.9. Kahramanmaraş Rüzgâr Gülü Grafiği	21
Şekil 4.10 Kahramanmaraş ve Göksun’da Nispi Nemin Aylara Dağılışı.....	22
Şekil 4.11. Kahramanmaraş ve Göksun’da Aylık Ortalama Yağışlar	23
Şekil 4.12. Kahramanmaraş ve Göksun’da Yağışın Mevsimlere Dağılışı	23
Şekil 4.13. Göksun’a ait su bilançosu Diyagramı.....	25
Şekil 4.14. Kahramanmaraş’a ait su bilançosu diyagramı	26
Şekil 4.15. Tekir Çayının Akım Diyagramı.....	30
Şekil 4.16 Armut Yücesi Dağı ile Delihöbek Dağı Arası Doğal Bitki Örtüsü Profili.....	36
Şekil 4.17. Kes Dağı ile Bildiroluk Dağı Arası Doğal Bitki Örtüsü Profili	39

HARİTALAR LİSTESİ

<u>Haritalar</u>	<u>Sayfa</u>
Harita 1.1. Tekir Havzası'nın Topografya Haritası	3
Harita 4.1. Tekir Havzası'nın Jeoloji Haritası	7
Harita 4.2. Tekir Havzasının Jeomorfoloji Haritası.....	11
Harita 4.3. Tekir Havzasının Hidrografya Haritası.....	28
Harita 4.4. Tekir Havzasının Toprak Haritası.....	34
Harita 4.5. Tekir Havzası'nın Doğal Bitki Haritası	37

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

<u>Fotoğraflar</u>	<u>Sayfa</u>
Foto 4.1. Mezozoik Kireç taşının Havza'da Yüzeylemiş Görüntüsü ve Yerel Bir Fay	6
Foto 4.2. Kilitaşı, Kumtaşı ve Çakıltaşından Oluşan Filişler (Armutyücesi Dağı ve Çevresi)	10
Foto 4.3. Bildiroluk Dağı ve yakınında az eğimli yerler	10
Foto 4.4. Tekir Kasabasının Batısında Koyunoluk Dağı ve Çevresi	12
Foto 4.5. Tekir Bozulmuş Polyesi	13
Foto 4.6. Karstik Şekillerden Oluklu Lapyalar (Delihöbek Dağı Eteği)	14
Foto 4.7. Döngel Mağarası ve Mağara İçindeki Gölden Görünüm	15
Foto 4.8. Havzanın Orta Kısımında Kış Şartlarına Uyum Sağlamış Karaçam Ormanları	18
Foto 4.9. Tekir Çayından Bir Görünüm.....	27
Foto 4.10. Yeşilgöz ve Çevresi	30
Foto 4.11. Tekir Yakınında Kolüvyal Topraklar ve Kahverengi Orman Toprakları	31
Foto 4.12. Sahanın Kuzeydoğusunda yer alan Kireçsiz Orman Toprakları	32
Foto 4.13. Havzanın Güneyinde Bildiroluk Dağı Çevresinde Kızılçam Ormanları	36
Foto 4.14. Ardıçların Yoğunlaştığı Yerlerden Delihöbek Dağı.....	38

1. GİRİŞ

Tekir Havzası, Akdeniz Bölgesinin Adana Bölümünün kuzeydoğusunda, Kahramanmaraş il merkezinin Kuzeybatısında 40 – 70 km.leri arasında uzanan bir hidrografik havzadır. Havzanın etrafı yüksekliği yer yer 2500 m.yi bulan dağlarla çevrilidir. Havza tabanı ise 700 – 1300 m.ler arasında bulunmaktadır.

Genellikle doruk hattının esas alındığı sınır batıda Kılbaş Dağı, Armutyücesi Dağı ve Koyunoluk Dağlarından geçerken, doğuda ise Delihöbek Dağı ve uzantısı, kuzeyde Kes Dağı ve Kaman Dağı çevresinden geçmektedir. Havzanın güneyinde ise küçük tepelikler uzanmaktadır. (Harita 1.1)

Yaklaşık 207 km²'lik alan kaplayan inceleme sahası ortalama olarak kuzeyden güneye 30 km uzunluğa, batıdan doğuya 8 – 9 km genişliğe sahiptir. Jeomorfolojik bir birim oluşturan havza ova ve dağlık sahalar olmak üzere farklı rölyef şekilleri içermektedir. Paleozoik (metamorfitler)'den yaşlı birimler bulunmamaktadır.

Havzanın şekillenmesinde Alpin hareketler, genç tektonik hareketler, karstik aşınım ve birikimler ile akarsular rol oynamıştır.

Araştırma sahasının suları güneyde Fırınz ve Güredil Çayı ile birleşerek Menzelet Barajına dökülmektedir. Ayrıca havzada kireç taşlarının yoğunluğu yeraltı suyu yönünden de zenginliğe neden olmuştur.

Havzanın en dikkat çekici özelliklerinden biri iklimidir. Akdeniz İklimi ile Karasal İklimin geçiş özelliğine sahip olması havzanın incelenmesindeki en önemli nedenlerden biri olmuştur. Özellikle havzanın güneyi daha nemli bir özelliğe sahiptir. Kuzeyi ise kışları oldukça soğuk geçen bir iklime sahiptir. Havzanın çevresine göre yüksek olan kısımları daha yağışlıdır.

Havzada meteorolojik ölçüm istasyonunun olmaması sebebiyle iklim değerlendirmelerinde Kahramanmaraş ile Göksun Meteoroloji istasyonlarının iklim verilerinden faydalanılmıştır.

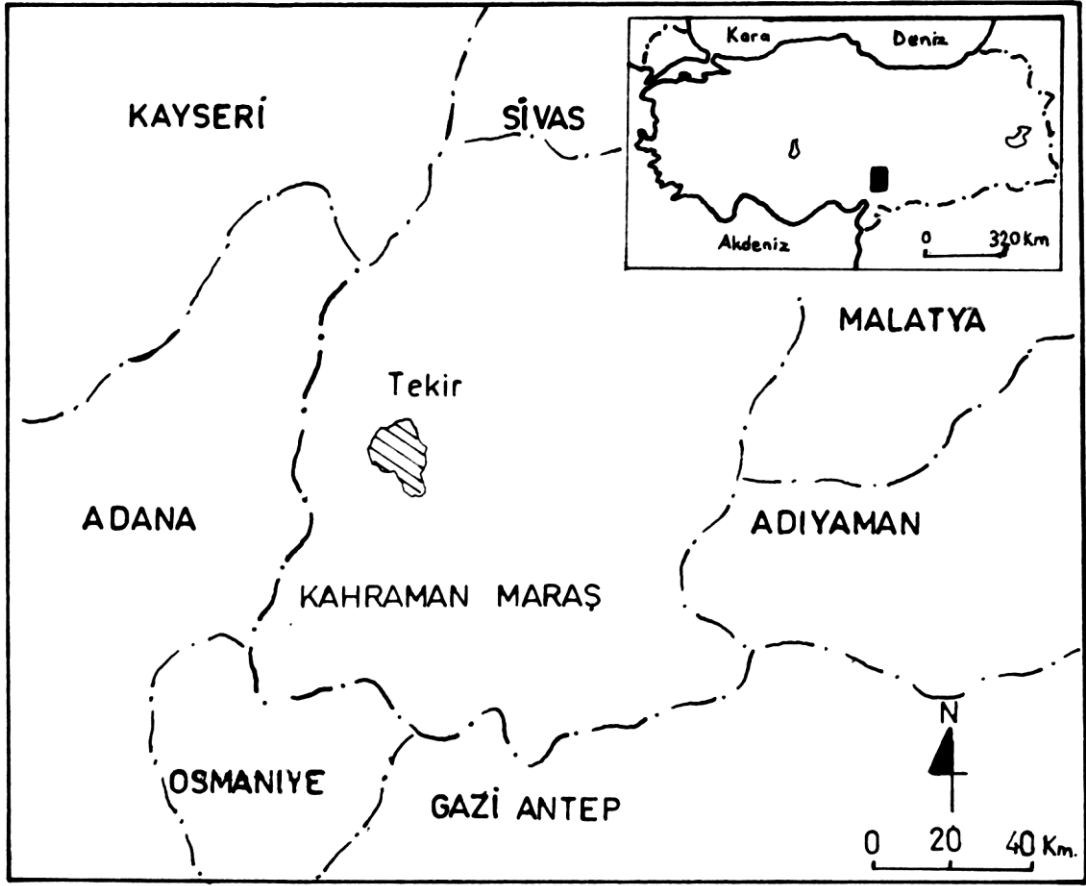
Araştırma sahasında toprak oluşumunda iklim, anakara ve eğim faktörlerinin etkisi oldukça fazladır. Kahverengi orman toprakları, havzada daha geniş yer kaplar.

Araştırma sahasının bitki örtüsü ise iklim, eğim ve yükseltiye bağlı olarak değişmektedir. Havzanın güneyinde daha çok kızılçam ormanları yer alırken, kuzeye doğru yükseltinin de artmasına bağlı olarak karaçam–ardıç formasyonları (topluluklarına) bulunmaktadır. Havzanın kuzeyinde yüksek dağlık alanlarda yer yer göknar ve sedir topluluklarına rastlanmaktadır.

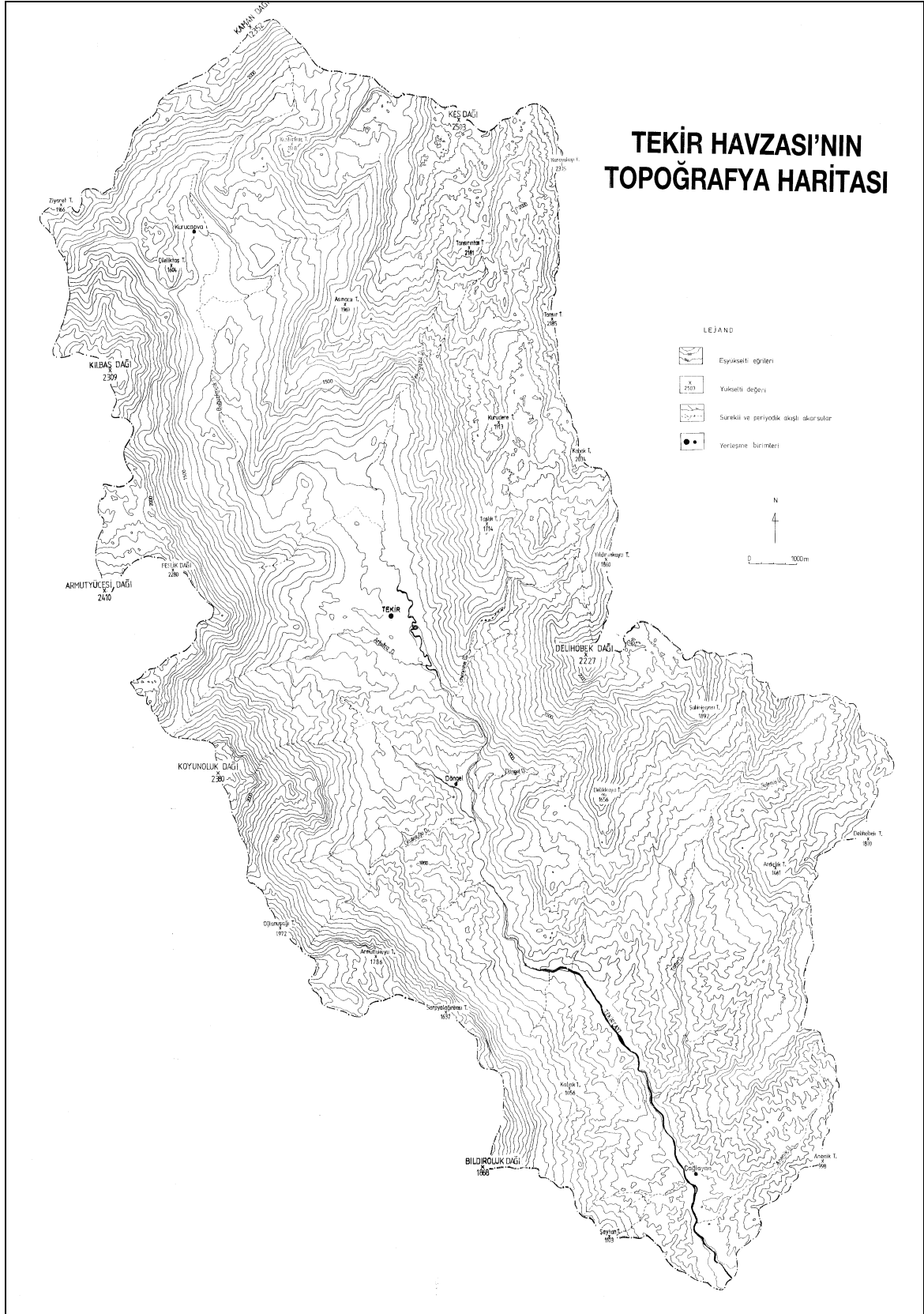
İnceleme alanındaki yerleşmelerin nüfusları ise; Tekir (3647 kişi) kasaba yerleşmesi ile Kurucaova (1025 kişi), Döngel (1222 kişi), Çağlayan (696) kişi, Suçatı (737 kişi), Çevrepınar (660 kişi), Yeşilgöz (824 kişi) köyleri bulunmaktadır. 2009 sayımına göre Tekir havzasında 8811 kişi yaşamaktadır.

Araştırma sahası coğrafi açıdan farklı özellikler göstermektedir. Tektonizmanın yanı sıra yeraltı ve yerüstü sularının aşındırıcı ve biriktirici özellikleri sonucunda Mağara, Kanyon ve obruk gibi ilginç karstik şekiller oluşmuştur. Farklı özellikler gösteren Tekir Havzası incelenmeye değer bir coğrafi alan olduğundan bu çalışmayı yapmak istedim.

Arazinin oldukça sarp olması, yeterince verinin bulunmaması ise çalışmanın en büyük zorluklarından olmuştur. Özellikle sahanın jeolojisi ile ilgili bilgilere ulaşmak çok güç olmuştur. Yine de hedef olarak Coğrafya bilimine yararlı bir çalışma olmasına özen gösterilmiştir.

Şekil 1.1. Çalışma Alanının Lokasyon Haritası

Harita 1.1. Tekir Havzası'nın Topografya Haritası.(Harita, Cahit Edikli,2005)

2. KONU İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR

Baydar, O. “Berit-Kandil Dağları ve Çevresinin Jeolojisi” adlı eserinde, bölgede yer alan ofiyolitlerin Prekambriyen yaşta olduğunu ve amfibolit fasiyesinde metamorfizma geçirdiğini, bölgedeki metamorfizmanın Kambriyen ve Orta Triyas öncesinde gerçekleştiğini, Lütésiyen sonrası bindirmeler nedeni ile de amfibolit ve yeşil şist fasiyeslerinde dinamo metamorfizmanın geliştiğini savunmuştur.

Gözübol, A., M. ve Gürpınar, O. “Kahramanmaraş Kuzeyinin Jeolojisi ve Tektonik Evrimi” adlı çalışmasında Kahramanmaraş’ın kuzeyini kapsayan bölgede yer alan birimlerinin sedimantolojisini ve bölgenin tektonik evrimini ayrıntılı olarak incelemiştir.

Gürbüz, M. “Kahramanmaraş Merkez İlçenin Beşeri ve İktisadi Coğrafyası” doktora tezinde Havza içerisinde yer alan yerleşmelerin beşeri ve ekonomik özellikleriyle ilgili veriler hakkında bilgi vermiştir. Havza ile ilgili bu veriler tezde kullanılmıştır.

Korkmaz, H “Kahramanmaraş Havzasının Jeomorfolojisi” adlı doktora tezinde Tekir Havzasının güneyinin jeolojisi ve jeomorfolojisi ile ilgili bilgiler vermiştir. Bu verilerden yararlanılarak havzayla ilgili haritaların çizilmiştir. Bazı şekil ve grafiklerden de yararlanılmıştır.

Önalın, M. “Kahramanmaraş Tersiyer Kenar Havzasının Jeolojik Evrimi isimli çalışmasında Kahramanmaraş Tersiyer istifinin sedimenter özelliklerini ve çökelme ortamlarını, Arap ve Toros platformlarının Maastrichtiyen öncesinde bazı noktalarda çarpıştıklarını ve daha öncesinde dalma-batma bölgesinde oluşmuş olan Karadut ve Koçali karmaşıklarının Arap Platformu üzerine itildiğini savunmuştur.

Tarhan, N., “Göksun – Afşin – Elbistan Dolayının Jeolojisi” adlı yayınında Havzanın kuzeyiyle ilgili olarak jeolojik formasyonların adlandırılmasında ve özelliklerinin belirlenmesinde yararlanılmıştır.

Yıldız, Ö., “Berit Dağının (Kahramanmaraş) Floristik Özellikleri” isimli yayınında Havzanın kuzeydoğusunda yer alan Berit Dağında 1165 tür bulmuştur. Ayrıca bunlardan 200 tanesi endemik olup endemizm oranı %17.60’dır. Havzanın kuzeydoğusunda doğal bitki örtüsünün tanımlanmasında ve dağılışında yararlanılmıştır.

3. YÖNTEM

Çalışmada Kahramanmaraş ilinde yer alan Ceyhan Nehrinin kollarından biri olan Tekir Çayı Havzasının fiziki özellikleri araştırılmıştır. 1/25.000 ölçekli topografya haritalarından yararlanılarak havzanın jeomorfoloji, hidrografya, bitki örtüsü ve toprak haritaları oluşturulmuştur.

1/25.000 ölçekli M-37 Gaziantep a1, a2, a3, a4 Paftalarından yararlanılarak havzanın topografya haritası tekrar tezde kullanılacak şekilde çizilmiştir. Ana taslak harita çizilerek diğer haritalarında çiziminde kullanılmıştır.

Hidrografik veriler DSİ XX. bölge müdürlüğünden alınarak şekil ve çizelgeler oluşturulmuştur.

Meteorolojik veriler Meteoroloji Genel Müdürlüğünden alınarak iklim özellikleri ile akım-yağış ilişkisi de belirlenmiştir. Kahramanmaraş ve Göksun Meteoroloji müdürlüklerinden alınan verilerden yararlanılarak grafikler ve tablolar çizilmiştir.

Jeolojik veriler DSİ XX. Bölge Müdürlüğünden alınan havza ile ilgili sulama ve hidroelektrik santralleri projelerinden elde edilen bilgilerin yorumlanmasıyla oluşturulmuştur.

Havza çevresinin toprak özellikleriyle ilgili veriler ise Toprak-Su ve Köy Hizmetlerinden alınan bilgilerle şekillendirilmiştir.

Bitki örtüsü ile ilgili haritanın oluşturulmasında Orman Bölge Müdürlüğünün verileri ile gezi ve gözlem bilgileri kullanılarak haritalar oluşturulmuştur. Bu konuyla ilgili coğrafyacıların yaptığı çalışmaların azlığı, çalışmayla ilgili olumsuzluk oluştursa da, bundan sonraki diğer araştırmaların yapacakları çalışmalar için bir örnek ortaya koymaktadır. Ayrıca havzanın arazi kullanımını açısından da bir yol gösterici olacaktır.

4. HAVZANIN FİZİKİ ÖZELLİKLERİ

4.1. Havzanın Jeolojik Özellikleri

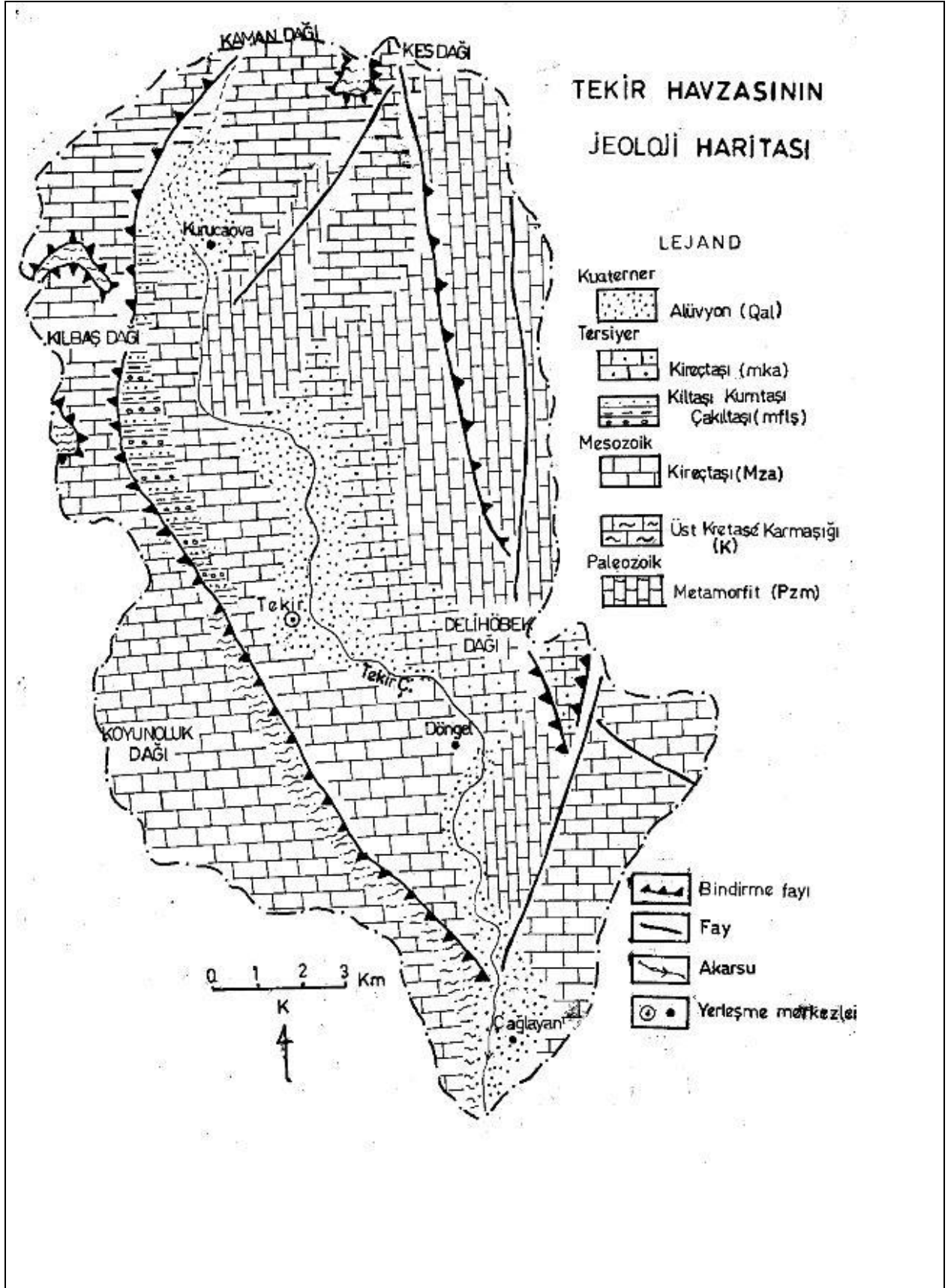
Tektonik hareketler sonucunda yörede alçak ve yüksek sahalar oluşmuştur. Ayrıca aşınımına karşı farklı dirençler gösteren kayalar da inceleme sahasında yer almaktadır. Bu nedenle Tekir Havzası'nın jeolojik özelliklerinin incelenmesi gerekmektedir. Araştırma sahasında bitki örtüsünün tahrip edildiği, kayaların kırık olduğu yerlerde erozyon hızı oldukça fazladır. Saha ile ilgili çok detaylı çalışmalara rastlanmamıştır. Daha geniş ölçekteki çalışmalarda inceleme alanımızdan kısmen bahsedilmiştir. Örneğin; Atalay (1987) "Türkiye Jeomorfolojisine Giriş" eserinde Armutyücesi Dağı ve çevresindeki bazı polyelerden bahsetmiştir. Bir diğer çalışma A.M.Gözübol ve Gürpınar'ın (1980) "Kahramanmaraş kuzeyinin Jeolojisi ve Tektonik Evrimi" adlı çalışmadır. Bu çalışmada ise daha çok Engizek Dağı ve çevresinden bahsedilmiştir.

Tekir Havzasında Kretase, Mesozoik yaşlı kireçtaşları ile Metamorfikler ayrıca daha dar alan kaplayan alüvyonlar havzanın jeolojik birimleridir. İnceleme alanında en yaşlı birimler Paleozoik Metamorfikler. En genç birimler ise Kuaterner kolüvyallerinden oluşmuştur.

Anadolu'nun Tektonik birliklere ayrılması en son Ketin (1966) tarafından yapılmıştır. Mesozoik'e ait tortul seriler sahanın büyük kısmını kaplamaktadır.(Harita 4.1)

Fotoğraf 4.1. Mesozoik Kireçtaşının Havzada Görüntüsü ve Yerel Bir Fay.

Harita 4.1. Tekir Havzası'nın Jeoloji Haritası. (Harita, Cahit Edikli, 2005)

4.1.1. Tektonik Evrimi

Havza içerisinde tektonik hareketlerin şiddetli olması oldukça karışık bir duruma neden olmuştur. “Araştırma sahası paleozoik sonunda başlayan regresyonla karasal ortama dönüşmüştür. Mezozoik başında başlayan transgresyonla ortam tekrar denizel ortama dönüşerek kireçtaşları çökelmiştir. Mezozoik sonunda tekrar başlayan regresyon hareketleri ile karasal ortama dönüşerek uzun süren bir erozyon evresi geçirmiştir. Miyosen başında bölge yeniden denizel ortama dönüşerek flişler çökelmiştir. Miyosen sonunda tekrar regresyon başlamış karasal ortama dönüşmüştür. Miyosen sonunda mezozoik yaşlı kireçtaşlarının Paleozoik yaşlı kireçtaşı – kalk şistler ile Miyosen yaşlı flişler üzerine itilmesi ile bugünkü konumunu kazanan havzanın yer yapısı çeşitlidir.” (DSİ,1999:2)

4.1.2. Havzayı Oluşturan Temel Birimler

4.1.2.1. PZM (Paleozoik Metamorfikler)

Araştırma Sahasının kuzeyinde yer alan Kurucaova bozulmuş Polyesi ve çevresinde görülen bu birim kahve, yeşilimsi, siyah, gri, bazen beyaz renkli olup kireçtaşı ve kalkışt orta kalın tabakalıdır. “Kalkışt ve kireçtaşı tabakaları arasında ince tabaka ve lamina şeklinde şist bantlar bulunmakta olup yer yer de kireçtaşı blokları şistler tarafından sarılmıştır. Bu birim sert sağlam, kırık ve çatlaklı olmak üzere farklı özelliklere sahiptir. Havzanın en yaşlı kayaçlarını oluşturan bu birimin Miyosen yaşlı flişlerle dokunağı görülmemekte olup Mezozoik yaşlı kireçtaşları şaryajla üzerine gelir.” (DSİ,1999: 2)

4.1.2.2. Kretase

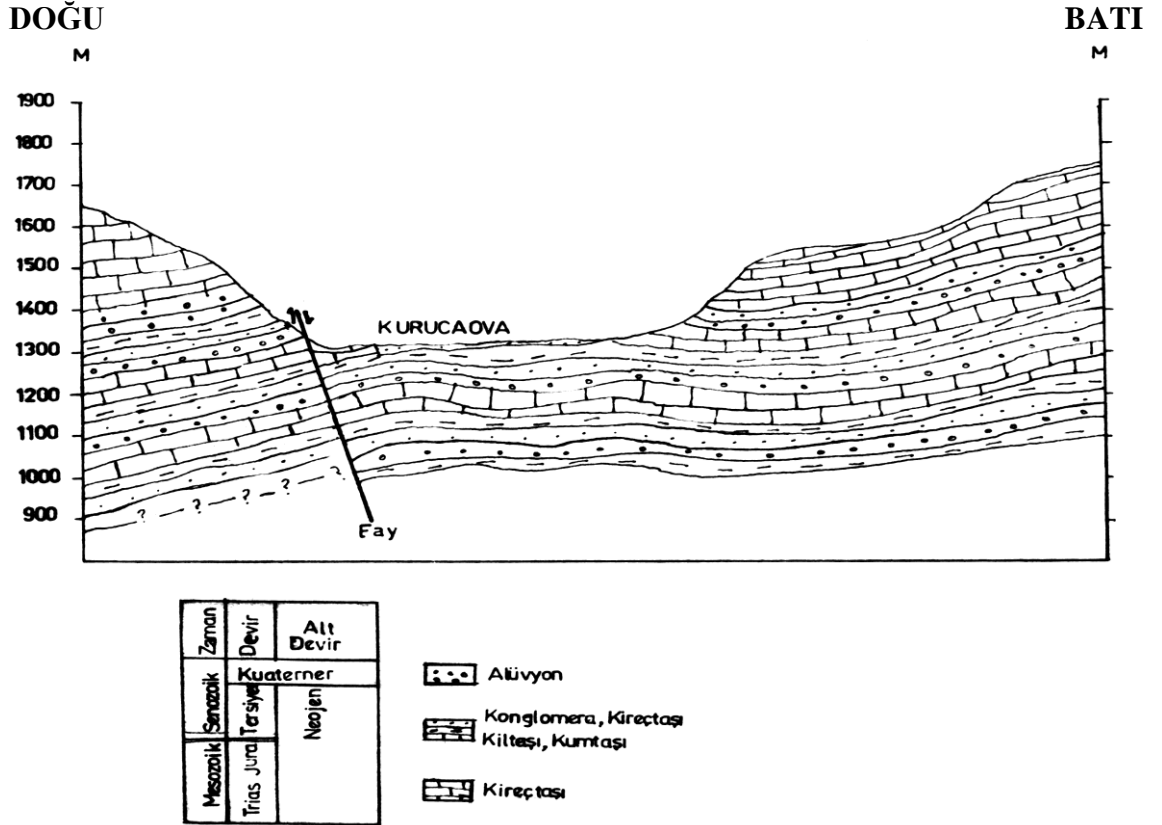
“Ofiyolit ve sedimanter kökenli blokları kapsayan üst kretase yaşlı kaya türü topluluğu Dağlıca Karmaşığı (Perinçek ve Kozlu 1984) ya da Andırın Karmaşığı (Metin ve diğerleri 1987) olarak adlandırılmıştır. Yapılan çalışmalarda tektonik unsurların egemen olduğu ofiyolitli bölüm tektonik bölüm için ilk önerilen ad olduğundan Dağlıca Karmaşığı adı benimsenmiştir. Serpantin, Peridotit, Gabronun yanı sıra Permien – Trias – Jura – Kretase yaşlı çeşitli fasiyeslerde kireçtaşı en yaygın türleridir.” Bu formasyon inceleme sahamızda Kılbaş Dağı ve Kes Dağının zirveye yakın kısımlarında görülmektedir.

4.1.2.3. Mesozoik kireçtaşı

İnceleme sahasının büyük kısmında mostra verir. “Kireçtaşı gri, koyu gri, beyaz ve sarımsı renklidir (Fotoğraf 4.1). Genelde tabaka yapısı göstermeyen bu birim yer yer orta kalın tabakalıdır. Üst kısımları dolomitik düzeylidir. Birim çok kıvrımlanmış, kırık ve çatlaklı bir yapı kazanmıştır. Genel olarak rekrystalize olan kireçtaşlar spartik veya mikritik dokuludur. Bol erime boşluklu, gelişmiş karst şekilleri yaygındır. Karstlaşma tabanındaki geçirimsiz birimlere kadar gelişmiştir. Bu erime çukurlarının tabanında kırmızı toprak (Terra Rossa) vardır.” (DSİ,1999: 2)

4.1.2.4. Miyosen (MFlş)

Bu birim Kurucaova ve çevresiyle Armutyücesi Dağı etekleriyle Tekir Çayı vadisinde yer yer mostra vermektedir. “Kil taşı – Kum taşı, Çakıl taşı ardalanmasından oluşan bu birim gri açık yeşilimsi sarı renklidir (Fotoğraf 4.2.). İnce, orta, kalın tabakalı, kırılğan atmosferle temas eden yüzeyleri dağılmaya elverişlidir. Kumtaşı ve çakıl taşları sıkı çimentolu, kırıklı çatlaklıdır. Taneler polijenik kökenli olup ofiyolit, çört ve kireçtaşlarından oluşmuşlardır.”(DSİ,1999:2) Bu birim üzerine Mesozoik yaşlı kireçtaşları bindirme olarak gelirler.

Şekil 4. 2. Kılbaş Dağı – Kurucaova ve Kes Dağı Arası Jeolojik Kesiti

İnceleme sahasında özellikle Kılbaş Dağı, Armut Yücesi Dağı, Koyunoluk Dağı yamaçlarında yaygın olarak yamaç döküntüsü görülmektedir. Açık kahve yer yer bej sarımsı renkli bol killi siltli, çakıllı iri blokludur. Havza tabanında yer yer 6 – 7 m kalınlığa ulaşmaktadır. Tekirgözü deresi, Döngel deresi ve Suçatı çevresinde vadi tabanında dar alanlı alüvyonlara da rastlanır.

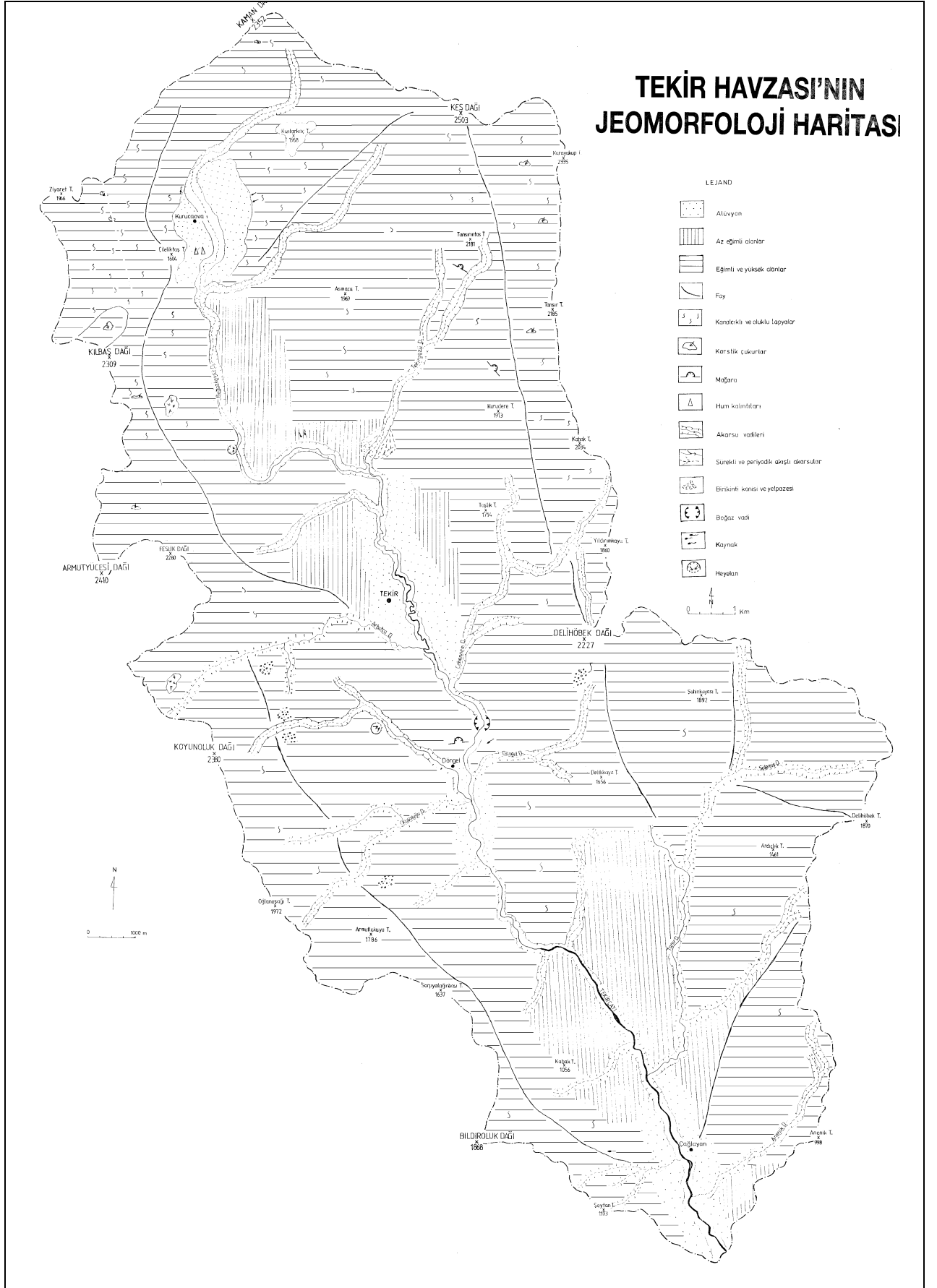
Fotoğraf 4.2. Kil taşı, Kum taşı ve Çakıl taşından Oluşan Filişler(Armut Yücesi Dağı)

4.2. Havza'nın Jeomorfolojik Özellikleri

Tekir Çayı Havzası topografya haritasında da açıkça görüldüğü gibi oldukça engebeli bir araziye sahiptir. Havzanın orta çıkırında yer alan Tekir Kasabası ve çevresi, düzlüklerden oluşurken çevresi yer yer 2500 m.yi bulan dağlarla çevrilidir. Koyunoluk Dağı ve Armut Yücesi Dağının doğu yamaçlarında, ayrıca Döngel Köyünün 1 km kuzeydoğusunda yer şekilleri geçit vermeyecek kadar sarpıdır (Harita 4.2).

Fotoğraf 4.3. Bildiroluk Dağı ve Yakınında Az Eğimli Yerler.

Harita 4.2. Tekir Havzasının Jeomorfoloji Haritası. (Harita, Cahit Edikli, 2005)

4.2.1. Dağlık Alanlar

Havzanın kuzeyinde Kaman ve Kes Dağı yer alır. Bu dağların yükseltisi yer yer 2500 metreyi geçer. Kes Dağı 2503 m.yle Havza içerisindeki en yüksek zirvedir. Kaman Dağı ise 2352 m yüksekliğindedir. Bu dağların büyük kısmı kireç taşlarından oluşmuştur. Bu dağlar Göksun Ovasıyla Tekir Yerleşmesi arasında bulunmaktadır. Kes Dağının üst kısımları dalgalı düzlükler ve kayalıklardan oluşmuştur. Kuzeydeki dağların doğrultusu KD – GB, K – G yönlüdür.

Havzanın batı sınırını ise K – G Doğrultulu Kılbaş Dağı (2309 m.) Armutyücesi Dağı (2410 m.) Koyunoluk Dağı (2380 m.) ile en güneydeki zirveyi oluşturan Bildiroluk Dağı (1868 m.) oluşturur. (Fotoğraf 4.3).

Tekir Çayı Havzasının doğusunda ise yükseltisi yer yer 2000 m.yi aşan tepeler yer alır. Bunların içinde oldukça eğimli bir şekilde yükselen Delihöbek Dağı (2227 m.) en yüksek zirveyi oluşturur.

“Araştırma sahasında dağların yükseltileri genelde kuzeyden güneye azalmaktadır. Bu dağlar Toros Orojenik Sisteminin orta kısmında bulunmaktadır”. (Korkmaz,2001: 21)

Fotoğraf 4.4. Tekir Kasabasının Batısında Koyunoluk Dağı ve Çevresi.

Havza içerisinde özellikle batıda yer alan Dağlar üzerinde eğim oldukça fazladır. (Armutyücesi Dağı doğu yamacında % 60 – 70) Özellikle de Havzanın batı sınırını oluşturan dağlar üzerinde eğim çok fazla olduğu için yer yer dikliklere de rastlanır. Genelde Havza tektono-karstik özelliklere sahip olduğu için eğimli alanların oluşumunun sebebi faylanmalar ve karstik olaylardır. Bu faylar daha çok K – G doğrultuludur. (Fotoğraf 4.4).

Dağların üst kısımlarında çok sayıda dolin, polye gibi karstik şekiller de yer almaktadır. Buralarda rölyef oldukça parçalanmıştır. (Fotoğraf 4.5).

4.2.2. Tekir Çayı Vadisi

Kuzeydeki Kes dağı ve Armut Yücesi dağlarından kaynağını alan Tekir Çayı vadi içerisinde güneye doğru akışını sürdürür. Tekir bozulmuş polyesi üzerinde geniş tabanlı bir vadi görünümüne bürünen ve menderesler çizerek akan Tekir Çayı Delihöbek Dağı eteklerinde dar bir boğazdan Döngel Mağaralarına ulaşır. Vadi burada oldukça dardır. Yer şekillerinin uzanışında dolayı oldukça karışık bir rölyefe sahip alanlardan güneye doğru uzanan vadinin bu kısımlarında iki yamaçta da eğim değerleri birbirine yakındır. Döngel köyü kuzeydoğusunda ve Armut Yücesi dağı eteklerinde eğim yer yer 70°'yi bulur. Özellikle vadinin en eğimli yerleri Havzanın kuzeyindeki batı yamaçlar ile Tekir ile Döngel Köyü arasındadır.

Genel olarak vadinin yönü dağların uzanışı ve fay doğrultusu ile ilgilidir. Ana vadiye bağlı tali vadiler ise havzanın doğu kısmında genelde KB – GD, Havzanın batı kısmında ise B – D doğrultuludur.

4.2.3. Havza Tabanı

Havzanın kuzeyinde Tektono-karstik kökenli Kurucaova bozulmuş Polyесinin denizden yüksekliği 1400 m civarındadır. Ova karakterindeki bu alanın genişliği 2 km uzunluğu ise yaklaşık 5 – 6 km.yi bulur. “Bu ovanın orta kısmında Mezozoik yaşlı kireçtaşları küçük tepelikler şeklinde yüksekte kalmıştır. Buradaki kireçtaşları gri, koyu gri, beyaz sarımsı renklidir. Birim çok kıvrımlanmış, kırık ve çatlaklı bir yapıdadır. Karstlaşma alanındaki bu birimler üzerinde çatlaklar arasında terra rosalara da rastlanır. Kurucaova’da toprak kalınlığı 6 – 7 m civarındadır.” (DSİ,1999:2)

Fotoğraf 4.5. Tekir Bozulmuş Polyesi.

Kurucaovanın güneyinde Tekir çevresindeki düzlük yine tektono – karstik ova karakterindedir. Burada yer alan Tekir düzlüğü, Döngel köyü yakınındaki vadinin Tekir Çayı tarafından açılması nedeniyle bozulmuş bir polye oluşumuna neden olmuştur.

Kurucaova bozulmuş polyesine göre daha büyük bir çöküntü alanı olan Tekir ovasının (Bozulmuş polyesinin) K – G arasındaki uzunluğu 3 km.yi bulur. Genişliği ise bir kaç yüz m.yi aşmaz. (Fotoğraf 4.5).

İnceleme sahasının tabanı bazı kısımlarda Döngel Boğaz Vadisindeki örneği gibi oldukça dardır. (Harita 4.2).

Havza tabanında bazı derelerin Tekir Ovasına açıldığı alanlarda birikinti konisi ve yelpazesine de rastlanır. Bu şekiller genelde periyodik akışlı akarsuların taşıdıkları kum – çakıl – silt boyutundaki malzemelerin birikimi ile oluşmuştur. En bariz örneği Tekir kasabasının 2 – 3 km kuzeyinde görülmektedir.

İnceleme sahasında Döngel Köyünün kuzeyinde boğaz vadide yer almaktadır. Bu boğaz Tekir bozulmuş polyesinin Döngel Köyüne açıldığı alanda Mesozoik kireçtaşları serisi ile Metamorfitleri aşındırarak oluşmuş, Bu saha yatay tabakalı kanyon vadiyi andırmaktadır. Boğazın uzunluğu 600 – 700 m civarındadır. Yamaçlar oldukça diktir. Bazı kısımlarda 90° lik eğime sahip olan yerler vardır. Kayalar üzerinde karstik şekillere de rastlanır. En yaygın alanı ise oluklu lapyalardır. Boğaz vadi yaklaşık 100 m.lik bir düşüşle Döngel Köyüne açılmaktadır.

Fotoğraf 4.6. Karstik Şekillerden Oluklu Lapyalar (Delihöbek Dağı Etekleri).

Tekir Havzasında özellikle Koyunoluk, Kes, Kaman, Delihöbek ve Bildiroluk Dağlık alanlarıyla Havza içinde yer alan kayalar üzerinde çeşitli karstik şekiller bulunmaktadır. (Fotoğraf 4.6). Özellikle de 1500 – 2000 m arasında çok sayıda dolin bulunmaktadır. Oluklu ve delikli lapyalar da sahada çok sık bulunan diğer karstik şekilleri oluşturur. Burada Yeşilgöz Gölü büyük bir kaynak görünümündedir. Arazinin karstik özellikte olması ve bu kaynağın çıktığı yerin doğal bir kuyu şeklinde olması, buranın obruk olduğu ihtimalini güçlendirmektedir. (Atalay, 1987: 268). Yalnız burada şunu ifade etmekte gerekir, karstik sahalardaki obruk göllerinden farkı dışarı su akışının olmasıdır. Bu sebeple Yeşilgöz oluşum ve şekil itibariyle Obruk gölü görünümündedir. Gölün batı tarafında fay dikliği bunu desteklemektedir.

Fotoğraf 4.7. Döngel Mağarası ve Mağara İçindeki Gölden Görünüm.

Araştırma sahasında özellikle Koyunoluk Dağı, Kaman Dağı, Armutyücesi Dağı ile Delihöbek Dağı eteklerinde en küçük karstik aşınım şekillerinden lapyalara oldukça raslanmaktadır. Lapyaların bir kısmı oluklu lapyalardandır.

Havzada yer alan dağlık alanlardan özellikle Koyunoluk Dağı ve Armutyücesi Dağının yüksek kesimlerinde çapları 1-2 m.den 10-15 m.ye kadar dolinelere de rastlanmaktadır.

Havzanın en kuzeyinde Kurucaova polyesinin doğu-batı yönünde genişliği 1-2 km.yi kuzey-güney yönünde ise 2-3 km.yi bulmaktadır. Tekir polyesi ise Kurucaovaya göre daha güneyde havzanın orta kesiminde yer almaktadır. Kuzey-güney doğrultusunda uzanan polyenin uzunluğu 4 km.yi bulur. Tekir polyesinin doğu-batı uzunluğu ise birkaç yüz metreyi geçmez.

İnceleme sahasındaki en büyük karstik aşınım şekillerinden biri Döngel Mağarasıdır. Döngel Mağarası yeraltı suyunun kireç taşlarını uzun bir dönem içinde eritmesiyle oluşmuştur. (Fotoğraf 4.7). Mağara içindeki kayaçların üzerinde 6 – 7 cm boyutunda travertenlere de rastlanır. Bu kısımdan bu şekilde büyük bir mağaranın oluşmasının sebebi yeraltı suyunun zenginliği ve kireçtaşlarının biraz daha gevşek dokulu olmasıdır. Döngel Köyünün yakınında bulunan mağaranın uzunluğu 150 m.yi bulur. Tavan yüksekliği 60 – 70 m. civarında olup mağaranın 2 giriş kısmı bulunmaktadır. İçerisinde derinliği 5 m.yi bulan bir kaç göl de bulunmaktadır. Mağaraya girilecek en uygun yer ise doğu kısmıdır. Mağara ile ilgili henüz detaylı bir çalışma bulunmadığı için elde ettiğimiz bilgiler sadece kendi gezi ve gözlemlerimiz sayesinde.

Tekir vadisi boyunca önemli gelişmelerden biride kütle hareketleridir. Doğal bitki örtüsünün tahribi ve yol yapımı gibi antropojen müdahalelerle eğimin fazla olduğu yerlerde yamaç dengesi bozulmuştur. Bu nedenle yer yer Tekir kuzeyi başta olmak üzere-heyelan olaylarına da rastlanmaktadır.

4.3. Havzanın İklim Özellikleri

Genel olarak inceleme sahamız Akdeniz İkliminin etkisinde bulunmakla beraber, yükselti ve yer şekillerindeki değişmelere bağlı olarak iklimde farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Özellikle Havza'nın kuzeyine doğru yükseltinin artması, karasallık nedeniyle kış koşullarının oldukça ağırlaştığı görülmektedir.

Araştırma sahasının coğrafi konumu Akdeniz İklimi ile Karasal iklimin geçiş alanı üzerindedir. Bu nedenle Havza'nın iklim özelliklerinin daha iyi anlaşılabilmesi için Tekir Havzasına en yakın meteoroloji istasyonları olan Kahramanmaraş ve Göksun yerleşmelerinin iklim özelliklerinden yararlanılacaktır.

4.3.1. Havzanın İklim Elemanları

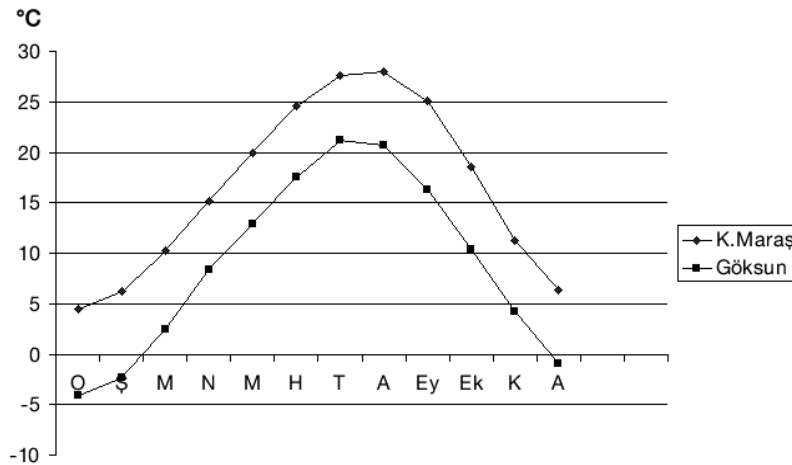
4.3.1.1. Sıcaklık

İnceleme sahası Kahramanmaraş ile Göksun arasında yer almaktadır. Havzada sıcaklık karakteri çeşitli coğrafi faktörlerin etkisindedir. Sıcaklık dağılımını etkileyen en önemli faktörler yükselti, bakı vb.dir. Havza'nın güneyinde ortalama sıcaklıklar yükseltinin etkisinden dolayı kışın ve yazın – Havza'nın kuzeyine göre – yüksektir. Bu görüşü havzanın güneyinde Suçatı Köyü çevresinde yetişen Kızılcım ormanlarının varlığı desteklemektedir.

Tablo 4.1. Aylık Ortalama Sıcaklıklar. <http://www.meteor.gov.tr> (1975-2008).

İstasyon	O	Ş	M	N	M	H	T	A	Ey	Ek	K	A	Y.O.	R.S.
K.Maraş	5.0	6.2	10.4	15.3	20.2	24.9	28.2	28.2	25.0	18.9	11.4	6.6	16.6	33
Göksun	-4.1	-2.3	2.4	8.4	12.9	17.6	21.2	20.7	16.3	10.4	4.2	-1.0	8.9	33

Araştırma sahasının kuzeyinin iklim özellikleri Göksun'un iklim özelliklerine yakın iken sahanın güneyi Kahramanmaraş'ın iklim özelliklerine yakındır.

Şekil 4.3. Kahramanmaraş ve Göksun'da Ortalama Sıcaklığın Aylara Dağılışı.

Tekir Havzası yakınındaki merkezlerin yıllık ortalama sıcaklıkları incelendiğinde Kahramanmaraş'ta 16.6 °C iken Göksun'da bu değer 8.9 °C ye düştüğünü görmekteyiz. Buradan da anlaşılacağı üzere inceleme sahasının güneyinde yükselti – sıcaklık ilişkisine göre ortalama yıllık ortalama sıcaklık 15 °C civarında iken havza tabanının kuzeyinde yer alan Kurucaova çevresinde 12 °C civarında çıkacaktır.

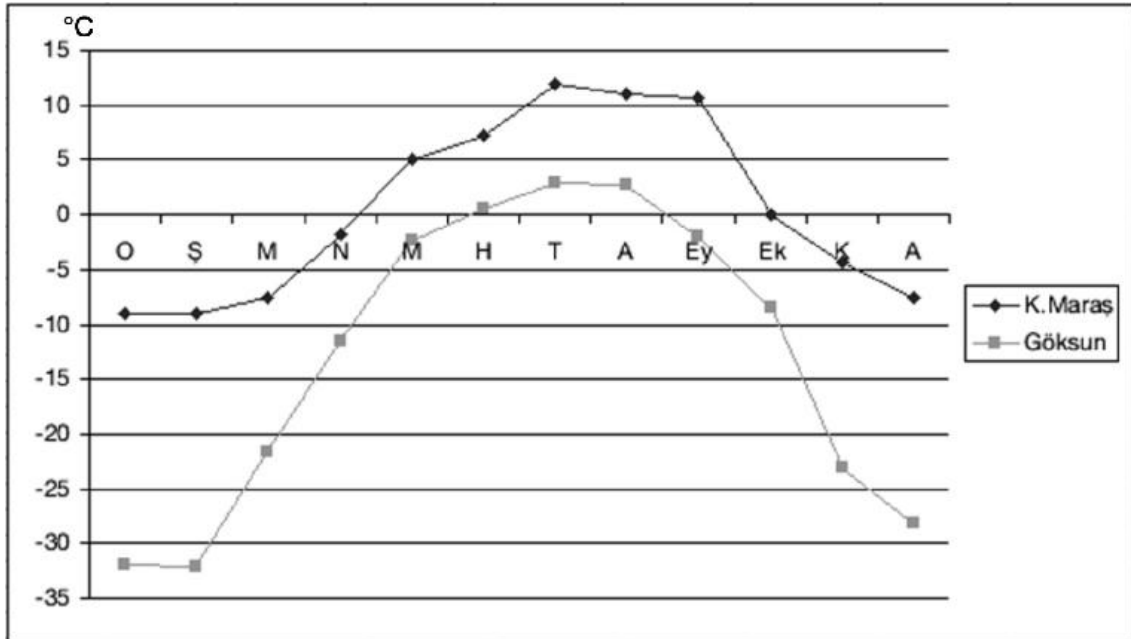
Tablo 4.2. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aylık En Düşük Sıcaklık. meteor.gov.tr (1975-2008).

İstasyon	O	Ş	M	N	M	H	T	A	Ey	Ek	K	A	Uç değer	R.S.
K.Maraş	-7.8	-9.6	-7.6	-0.6	5	11	15.6	16	8.6	2.2	-4.4	-7.6	-9.6	33
Göksun	-32	-32.2	-21.6	-11.6	-2.3	0.6	2.9	2.7	-1.9	-8.4	-23	-28.2	-32.2	33

Aylık ortalama sıcaklıklara baktığımızda Kahramanmaraş ve Göksun'da en soğuk ay ocaktır. Bu ayda sıcaklık değerleri Kahramanmaraş'ta 4.5 °C iken Göksun'da yükselti ve karasallığın etkisiyle -4.1 °C dir. En sıcak ay ortalaması ise Kahramanmaraş'ta 28 °C ile Ağustos'a ait iken Göksun'da 21.2 °C ile Temmuz ayına aittir.

Havza'nın kuzeyinde sıcaklık ortalamalarının yeterli olmaması insanların faaliyetlerini de etkilemektedir. Örneğin; Tekir ve Kurucaova çevresinde zeytin, pamuk gibi tarım ürünleri yetiştirilememektedir. Bu tarım ürünleri iklim özelliklerinden dolayı Havza'nın güneyinde Çağlayan ve Suçatı yerleşmeleri çevresinde ve vadi tabanında yetişebilmektedir.

İnceleme sahasının güney ve kuzey kesiminde yer alan Kahramanmaraş ve Göksun Meteoroloji istasyonlarının ölçümlerine baktığımızda en düşük sıcaklıklar arasında oldukça büyük fark olduğunu görmekteyiz. Kahramanmaraş'ta ölçülen en düşük sıcaklık -9.6 °C iken Göksun'da bu -32.2 °C ye kadar düşmüştür. Buradan da anlaşılacağı üzere Tekir'in kuzeyinde de zaman zaman sıcaklıklar bu değerlere kadar inebilmektedir.

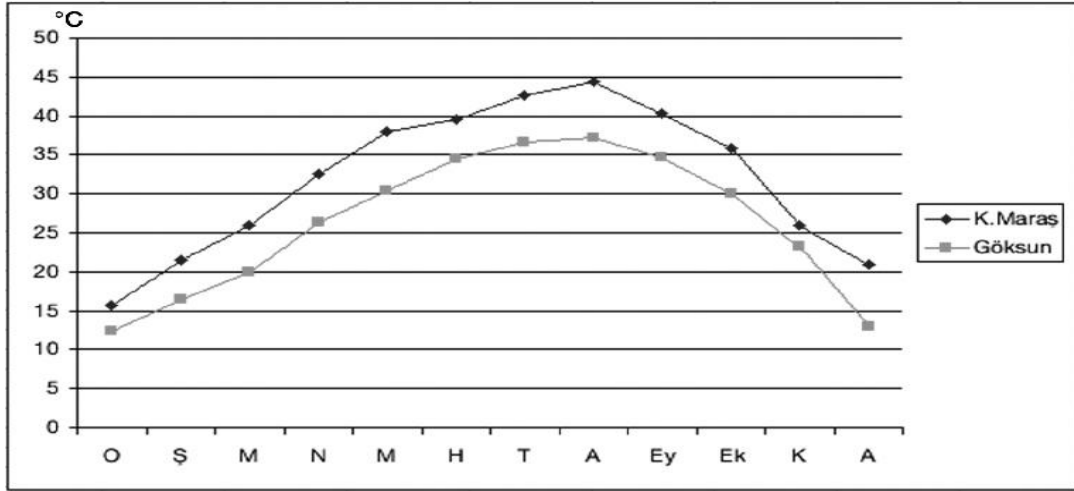

Şekil 4.4. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aylık En Düşük Sıcaklıklar.

Tablo 4.3. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aylık En Yüksek Sıcaklık meteor.gov.tr (1975-2008).

İstasyon	O	Ş	M	N	M	H	T	A	Ey	Ek	K	A	Uç değer	R.S.
K.Maraş	17.4	21.8	29.2	32.6	38	42	45.2	44.3	41.3	37.2	27.2	20.9	45.2	33
Göksun	12.4	16.5	20	26.4	30.4	34.4	36.7	37.3	34.6	30	23.2	13	37.3	33

En yüksek sıcaklıklara baktığımızda Kahramanmaraş'ta temmuz ayında 45.2 °C'nin ölçüldüğünü görmekteyiz. Göksun'da ise bu değer 37.3 °C'yi aşmamıştır. Sıcaklıkların bu kadar yükselmesini güney yönlü hava kütlelerin etkinliğine bağlayabiliriz. Bu tarihlerde Basra alçak basıncı genişleyerek Kahramanmaraş ve çevresini de etkisi altına almaktadır.

Şekil 4.5. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aylık En Yüksek Sıcaklıklar

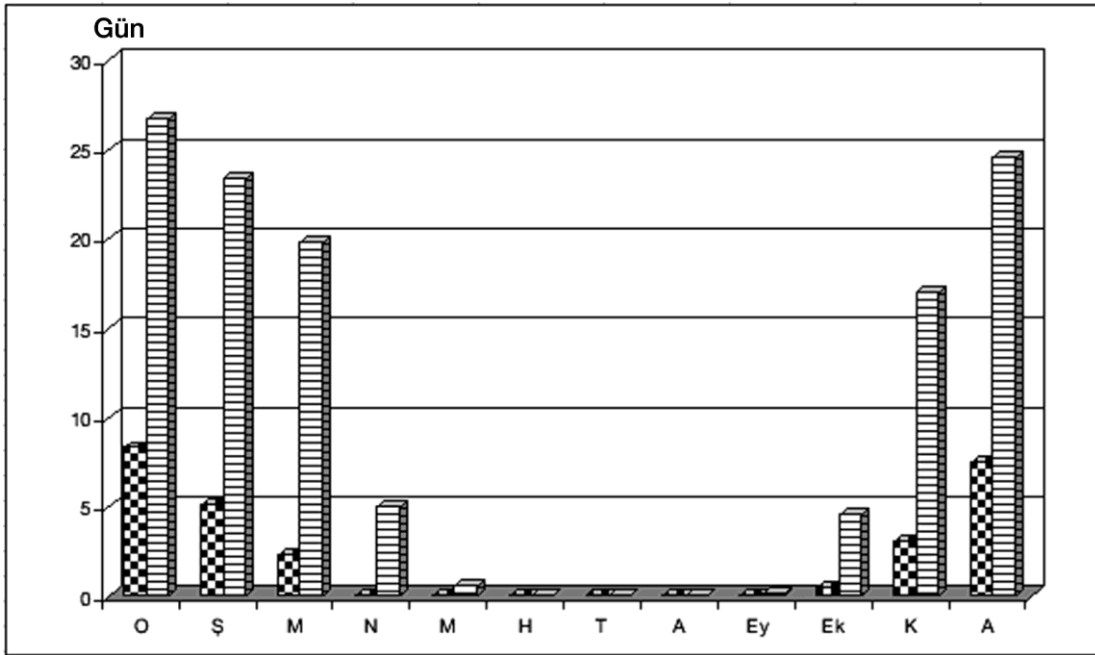

Fotoğraf 4.8. Havzanın Orta Kısmı Kış Şartlarına Uyum Sağlamış Karaçam Ormanları.

Tablo 4.4. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aylık Ortalama Donlu Günler. meteor.gov.tr (1975-2008).

İstasyon	O	Ş	M	N	M	H	T	A	Ey	Ek	K	A	Y.T.	R.S.
K.Maraş	8.3	5.1	2.3	0	0	0	0	0	0	0.5	3.1	7.5	26.8	33
Göksun	26.7	23.4	19.8	5	0.6	0	0	0	0.1	4.6	17	24.6	121.8	33

Sıcaklığın 30 °C'nin üzerinde olduğu tropik günler sayısına baktığımızda bu Kahramanmaraş'ta 117 gün iken Göksun'da 32.3 gündür. Donlu günler sayısı ise Kahramanmaraş'ta 26.9 gün iken Göksun'da 121.8 gündür.

Şekil 4.6. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aylık Ortalama Donlu Günler.

4.3.1.2. Basınç ve Rüzgârlar

Havzaya yakın merkezlerin basınç değerlerine baktığımızda yıl boyunca basınç değerleri Kahramanmaraş'ta Göksun'dan daha fazla olmaktadır. Kışın Akdeniz üzerinden gelen Alçak basınç merkezlerinin etkili olduğu sahada yazın Basra alçak basıncının etkileri görülmektedir. İnceleme sahasına yakın olan Kahramanmaraş ve Göksun'un aktüel basınç değerleri tablodaki gibidir.

Tablo 4.5. Kahramanmaraş ve Göksun Aktüel Basınç (mb). meteor.gov.tr (1975-2008).

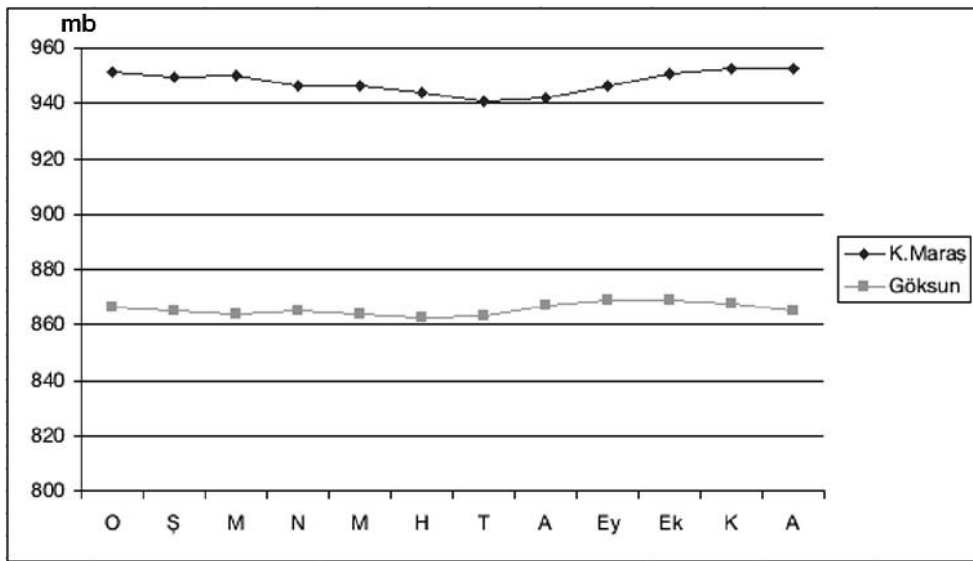
Merkez	O	Ş	M	N	M	H	T	A	Ey	Ek	K	A	Y.O.	R.S.
K.Maraş	951.3	949.6	949.9	946.3	946.3	943.7	940.8	942	946.6	950.5	952.4	952.4	947	33
Göksun	866.1	865	864	865	864.1	862.5	863.4	866.7	868.7	869	867.3	865.3	865.3	33

Kışın kara ve denizlerin farklı ısınması ve soğumasına bağlı olarak Anadolu kütlesi bir yüksek basınç, Karadeniz ve Akdeniz ise alçak basınç merkezi durumundadır. Bunun sonucu olarak kışın Anadolu'dan ve Sibirya'dan gelen hava kütleleri Akdeniz ve Karadeniz'e doğru ilerler. Ülkemizin iç kesimlerinde özellikle de Kuzeydoğu Anadolu'da Sibirya Yüksek Basıncı kışın etkili olmaktadır. Sibirya Yüksek

Basıncının zayıfladığı zamanlarda İzlanda Alçak Basıncından doğan gezici alçak basınçlar etkili olmaktadır. Böyle yıllarda kışlar daha ılık ve yağışlı geçer.

Yaz mevsiminde ise kutupsal Hava kütleleri tamamen kuzeye çekildikleri için ülkemiz güneyden gelen sıcak hava kütlelerinin etkisinde kalır. Bunlar Azor Yüksek Basıncı ile Doğu Akdeniz Alçak Basıncı ve Basra Alçak Basıncıdır. Azor Yüksek Basıncı yazın ülkemizi bütünüyle etkisi altına alır. Bundan dolayı yurdumuzun büyük bir bölümünde bu mevsim kurak geçer. Zaman zaman Güneydoğu Anadolu Bölgesi üzerinden gelerek etkili olan Basra Alçak Basıncı, yazın kavurucu sıcaklara neden olur. Tekir Havzası da yukarıda belirtilen basınç merkezlerinin etkisi altındadır.

Aktüel basınç değerlerine bakıldığında Kahramanmaraş'ta en yüksek değerler 952.4 mm lik değerle Kasım ve Aralık aylarına aittir. Göksun'da ise en yüksek aktüel basınç 869 mm ile Ekim ayına aittir.

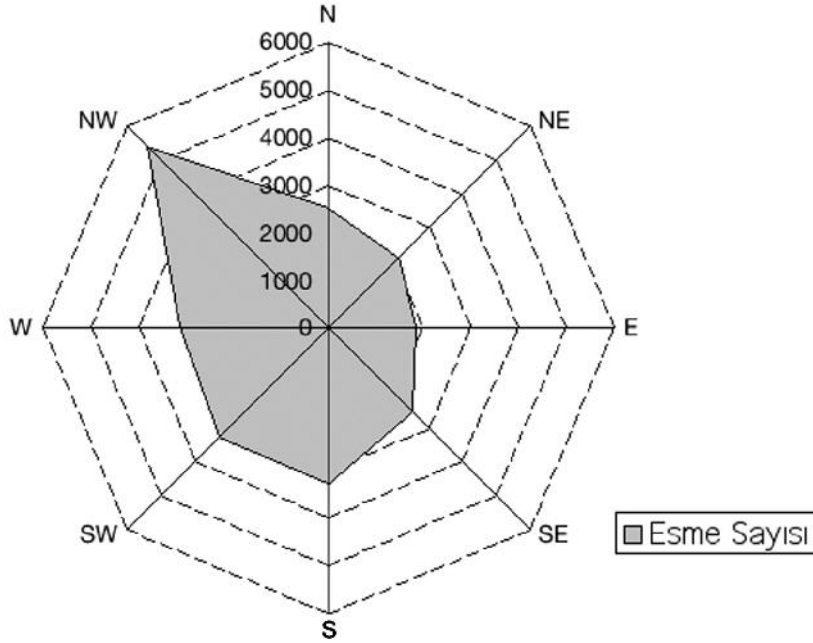

Şekil 4.7. Kahramanmaraş ve Göksun'da Ortalama Aylık Aktüel Basınç Durumu.

Rüzgârların çeşitli yönlere göre sene içerisindeki esiş frekansları değerlendirildiğinde Kahramanmaraş'ta ve Göksun'da esme sayısının en fazla olduğu yönün WNW olduğunu görmekteyiz. Kahramanmaraş'ta esme sayısı 3619 olan NW yönlü rüzgarı esme sayısı 2187 olan W yönlü rüzgar takip eder. Yıl içerisinde esme sayısı en az olan rüzgar yönü ise 872 lik değerle SW dir. Kış mevsiminde hakim rüzgar yönü Kuzeydir. Bunun sebebi ülkemizin iç kesimlerinde kışın etkili olan termik karakterli Sibiryaya yüksek basıncıdır.

Tablo 4.6. Göksun'da Rüzgarın Esme Sayıları ve Yönü. meteor.gov.tr (1975-2008).

Yönler	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW
Esme Sayısı	2504	2101	1841	2510	3256	3287	3139	5399

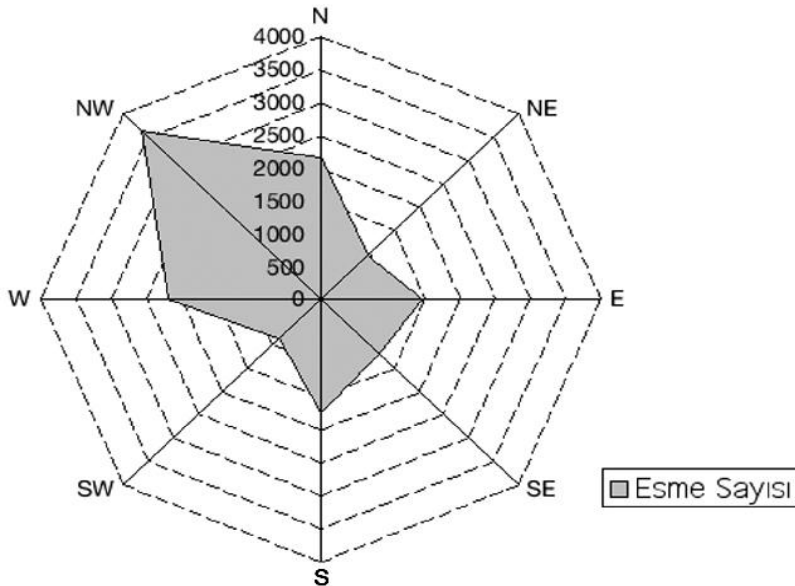

Şekil 4.8 . Göksun Rüzgar Gülü Grafiği.

Göksun'da ise esme sayısı 5399 olan NW hakim rüzgar yönünü oluşturmaktadır. Bunu 3287'lik değerle SW takip etmektedir. Esme sıklığı en az olan yön ise 1841 ile E yönüdür.

Tablo 4.7. Kahramanmaraş Rüzgarın Esme Sayı ve Yönü. meteor.gov.tr (1975-2008).

Yönler	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW
Esme Sayısı	2165	951	1453	1180	1759	872	2187	3619

Şekil 4.9. Kahramanmaraş Rüzgar Gülü Grafiği.

Kahramanmaraş'ta hakim rüzgar yönü KB – B (Şekil 4.9.) iken Göksun'da KB – B-GB dır (Şekil 4.8.). İnceleme sahasında da vadi yönü KB – GD doğrultusunda olduğu için rüzgarlar daha çok bu yönlerden esmektedir.

4.3.1.3. Nem ve Yağış

İnceleme sahasında nispi nem kış mevsiminde artarken yaz mevsiminde azalmaktadır. Bunun nedeni yaz mevsiminin sıcak ve kurak geçmesidir. Nispi nemin ortalama değerleri her iki merkezde de % 50'nin altına düşmemektedir.

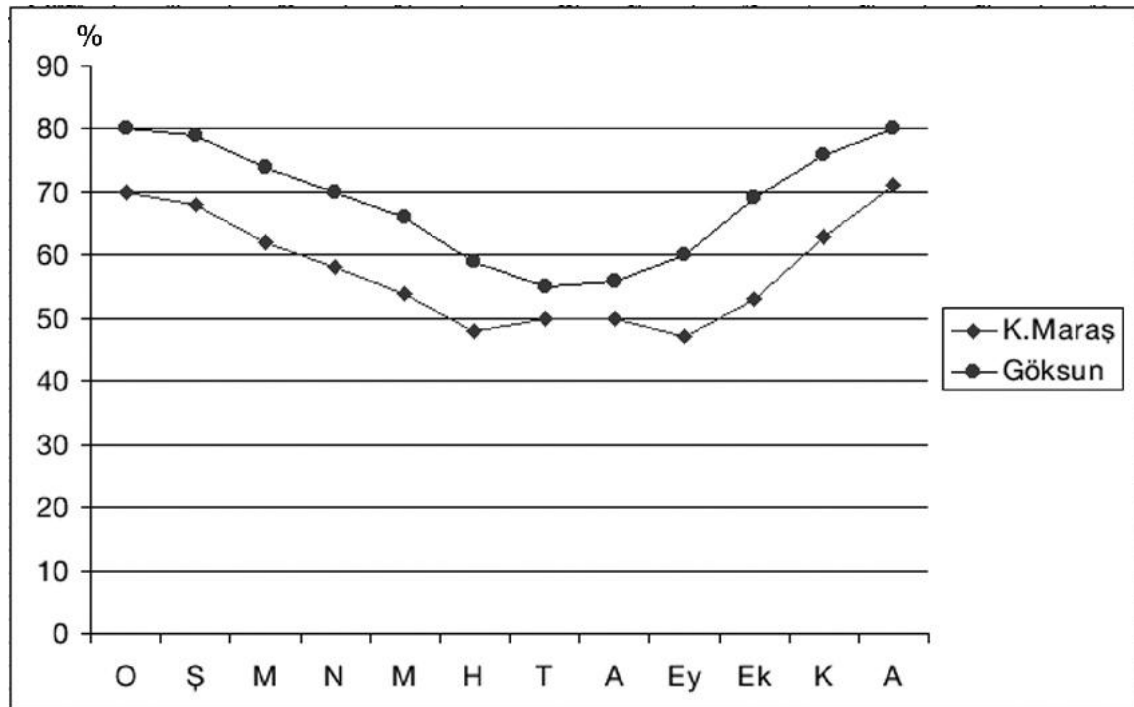
Tablo 4.8. Kahramanmaraş ve Göksun Nispi Nemin Aylara Dağılışı (%). meteor.gov.tr (1975-2008).

İstasyon	O	Ş	M	N	M	H	T	A	Ey	Ek	K	A	Y.O.	R.S.
K.Maraş	69	65	60	58	54	50	52	54	51	55	64	71	58.5	33
Göksun	78	76	72	69	66	58	53	56	61	69	75	79	67.6	33

Tablodan da anlaşılacağı üzere genel olarak Göksun'un nispi nem ortalaması Kahramanmaraş'tan daha fazladır. Havzadaki nem değerleri de bu değerler arasındadır.

Tekir Havzası yakınındaki merkezlerden Kahramanmaraş ve Göksun'un yıllık yağış toplamlarına baktığımızda her iki merkezin de yağış değerlerinin birbirine uzak olmadığını görürüz. Yıllık ortalama yağış miktarı Kahramanmaraş'ta 727 mm iken Göksun'da bu değer 617 mm civarındadır. Havza'da ise Akdeniz'den gelen nemli hava kütleleri yamaçlara bol yağış bırakır. Kahramanmaraş'ta yağışın fazla olmasının temel sebebi denize yakın olmasıdır. Göksun'da ise tektonik bir çukur olması sebebiyle yağış daha az oluşmaktadır.

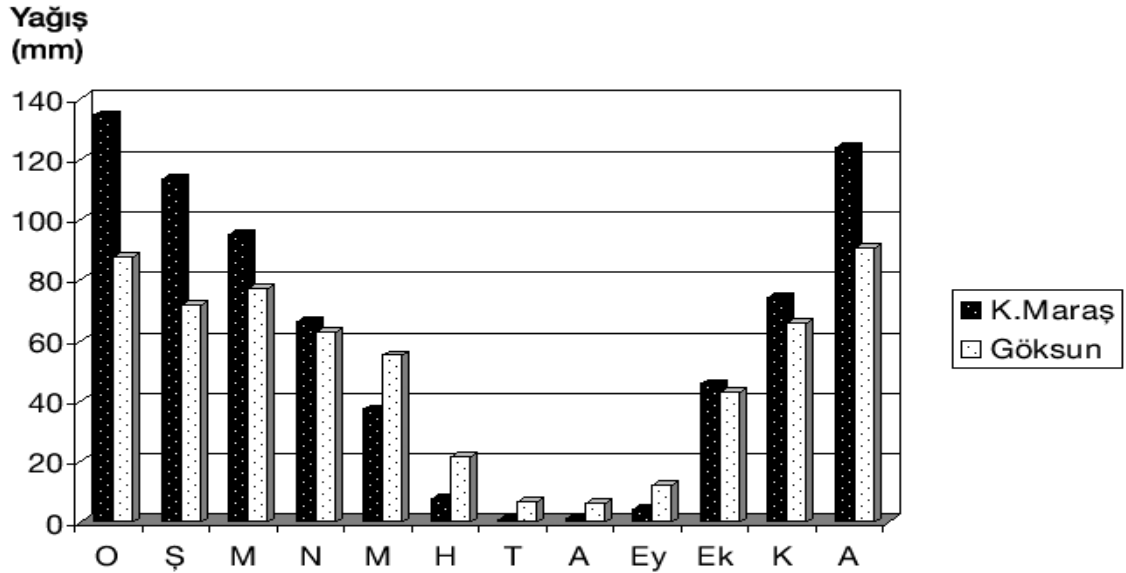
Yağışların daha çok kışın düşmesi, en az yağışın ise yaz mevsiminde oluşması Havza'nın güneyinin de kuzeyinin de Akdeniz yağış rejiminin etkisi altında olduğunu göstermektedir.

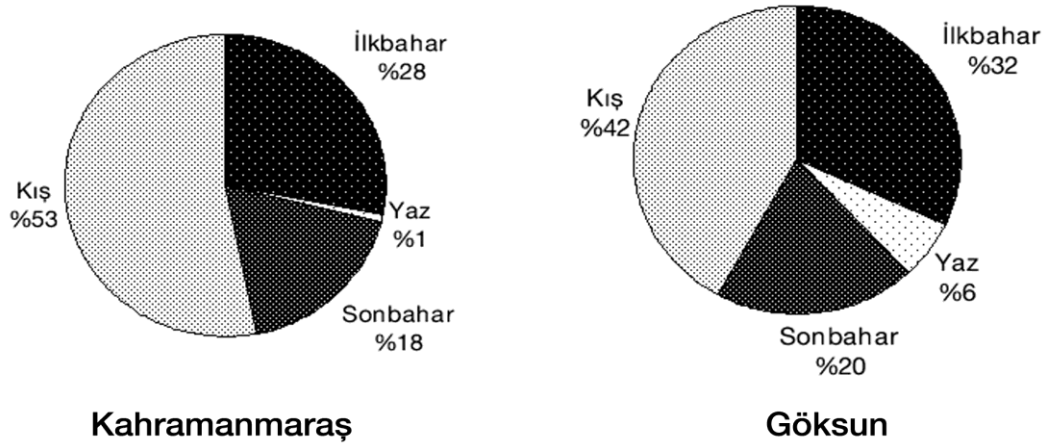
Şekil 4.10. Kahramanmaraş ve Göksun'da Nispi Nemin Aylara Dağılışı. (1975-2008).

Tablo 4.9. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aylık Ortalama Yağışlar (mm). meteor.gov.tr (1975-2008).

İst.	O	Ş	M	N	M	H	T	A	Ey	Ek	K	A	Y.Top	R.S.
K.Maraş	121.1	110.4	94.1	75.7	39.4	7	2	1.4	8.3	50.1	90.6	127.1	727	33
Göksun	85.1	70.8	74.6	68.8	59.5	17.4	7.2	6.1	15.1	48.7	73.4	90.4	617	33

Şekil 4.11. Kahramanmaraş ve Göksun'da Aylık Ortalama Yağışlar.

Şekil 4.12. Kahramanmaraş ve Göksun'da Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı

Havza'da yağışlar genellikle frontal karakterdedir. Bazı zamanlar orografik yağışlar da oluşmaktadır. Fakat orografik yağışlar daha çok Andırın, Geben, Çukurhisar'a bakan yamaçlar da oluşmaktadır. (Korkmaz, 2001: 18)

Havza da kışın polar hava kütleleri gezici depresyonlarla yağışın artmasına sebep olurlar. Yazın ise polar ve buna bağlı cephe hareketleri yavaş yavaş kuzeye çekilmekte bu nedenle yaz mevsiminde yağış hızla düşmektedir (Korkmaz, 2001: 25).

Tablo 4.10. Kahramanmaraş ve Göksun'da Ortalama Kar Yağışlı Günlerin Aylara Göre Dağılışı. meteor.gov.tr (1975-2008).

İstasyon	O	Ş	M	N	M	H	T	A	Ey	Ek	K	A	Y.O.	R.S.
K.Maraş	1.8	0.9	0.1	-	-	-	-	-	-	-	-	0.4	5.8	33
Göksun	8.7	7.7	4	0.4	-	-	-	-	-	-	0.8	5.4	27.1	33

Ortalama aylık kar yağışlı günler sayısına baktığımızda Havzanın kuzeyinde toplam 27.1 gün kar yağışlı geçerken güneyde Kahramanmaraş'ta ise 5.8 gündür. İki merkezde de Mayıs – Ekim ayları arasında hiç kar yağışına rastlanmamıştır.

Karla örtülü gün sayısı ise Göksun'da toplam 71.4 gün iken Kahramanmaraş'ta bu 5.8 gün civarındadır. Görüldüğü gibi Havzanın kuzeyine doğru karla örtülü gün ve kar yağışlı gün süresi artmaktadır.

Kahramanmaraş ve Göksun'un iklim tasniflerindeki yerine bakacak olursak şu sonuçlarla karşılaşırız:

“Erinç yağış müessiriyeti indisine göre; Kahramanmaraş 31,54 değerle yarı nemli özelliğe sahip iken Göksun ise 16,1'lik değerle yarı kurak iklim sınıfında yer almaktadır.” (Korkmaz, 2001: 25)

Tablo 4.11. Göksun'a Ait Su Bilançosu. (Korkmaz, 2001: 25)

Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Y.T.
Sıcaklık C	-4.10	-2.30	2.40	8.40	12.90	17.60	21.20	20.70	16.30	10.40	4.20	-1	8.89
Sic. İndisi	0.00	0.00	0.33	2.19	4.20	6.72	8.91	8.59	5.98	3.03	0.77	0.00	40.73
PT.ETP (mm)	0.00	0.00	8.76	36.52	59.55	84.86	104.91	102.10	77.75	46.58	16.57	0.00	537.59
En. Düz. Kat.	0.85	0.84	1.03	1.10	1.23	1.24	1.25	1.17	1.04	0.96	0.84	0.82	0.00
Düz. PE(mm)	0.00	0.00	9.02	40.18	73.25	105.22	131.16	119.47	80.86	44.72	13.92	0.00	617.79
Yağış (mm)	87.60	71.80	77.40	63.00	55.10	21.60	6.50	6.20	12.00	43.50	65.80	90.50	601
BRK.Su D.(mm)	0.00	0.00	0.00	0.00	-18.15	-81.85	0.00	0.00	0.00	0.00	51.88	48.12	0.00
Birik Su (mm)	100.00	100.00	100.00	100.00	81.85	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	51.88	100	0.00
Ger. Etr. (mm)	0.00	0.00	9.02	40.18	73.25	103.45	6.50	6.20	12.00	43.50	13.92	0.00	308.01
Eksik su (mm)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.77	124.66	113.27	68.86	1.22	0.00	0.00	309.78
Fazla Su (mm)	87.60	71.80	68.38	22.82	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	42.38	292.98
Akış (mm)	64.99	79.70	70.09	45.60	11.41	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	21.19	292.98
Nemlilik oranı	0.00	0.00	7.58	0.57	-0.25	-0.79	-0.95	-0.95	-0.85	-0.03	3.73	0.00	0.00

YA. TES. IND.

17.33916

SIC. TES. IND.

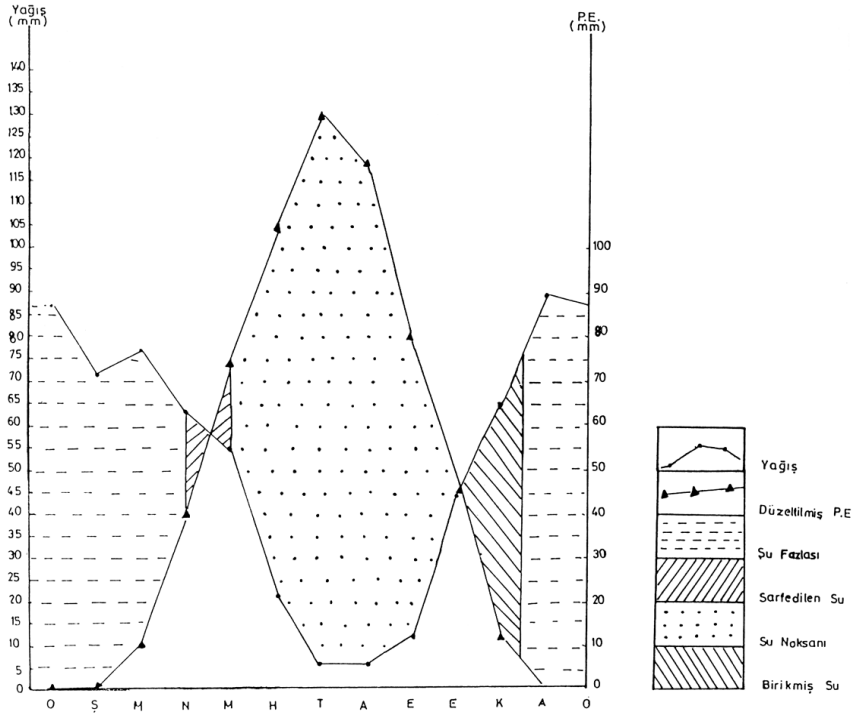
617.7916

KUR. IND.

50.14292

PE.ORN

57.60046

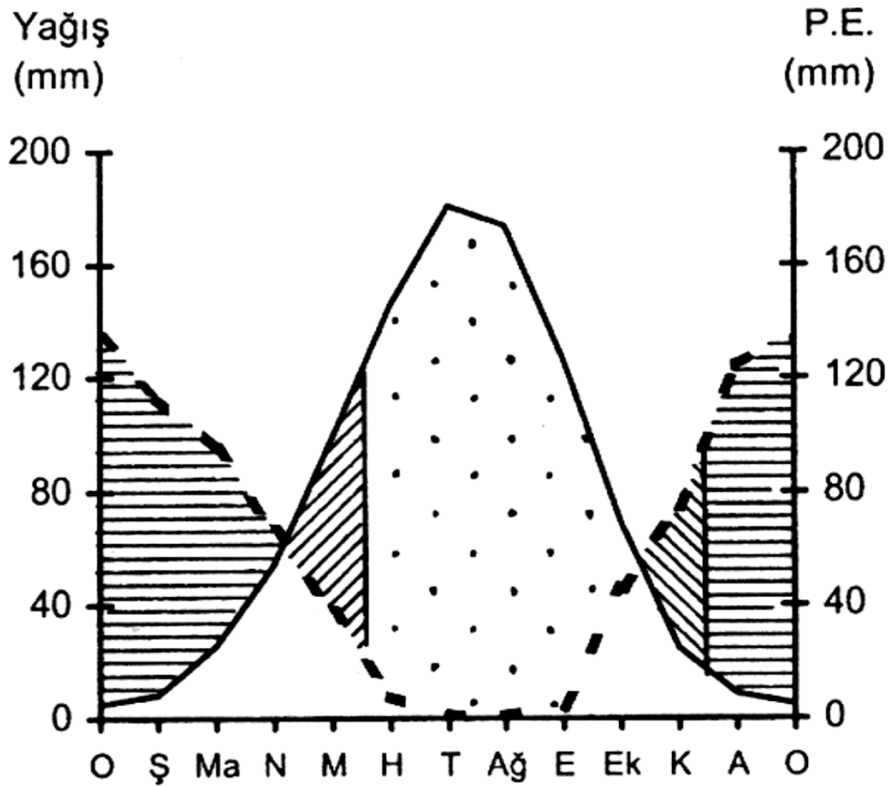

Şekil 4.13. Göksun'a Ait Su Bilançosu Diyagramı. (Korkmaz, 2001: 25).

Thorntwait formülüne göre hazırlanan su bilançosu tablo ve şekillerinde Kahramanmaraş'ta ve Göksun'da Aralık – Nisan ayları arasındaki devrelerde toprağın suya doymuş olduğu ve su fazlalığının akışa geçtiği görülür. Kahramanmaraş'ta ve Göksun'da Mayısla birlikte topraktaki suyun kullanılmaya başladığını görmekteyiz. Yaz aylarında sıcaklıklarında artmasıyla birlikte buharlaşmanın da artması su noksanını açığa çıkarmaktadır. Haziran – Ekim ayları arasında su eksiği görülmektedir. (Korkmaz, 2001: 25)

Tablo 4.12. Kahramanmaraş'a Ait Su Bilançosu (Korkmaz, 2001: 25).

K.MARAŞ	O	Ş	Ma	N	M	H	T	Ağ	Ey	E	K	A	Yıllık
Sıcaklık	4,5	6,2	10,3	15,1	19,9	24,6	27,6	28,0	25,1	18,6	11,3	6,4	16,5
Sıcaklık İndisi	0,85	1,38	2,99	5,33	8,10	11,16	13,28	13,58	11,50	7,31	3,44	1,45	80,37
Düzeltilmemiş P.E.	5,6	10	24,9	49,3	80,7	117,8	144,7	148,5	122,1	71,5	29,4	10,6	815,5
Düzeltilmiş P.E.	4,8	8,4	25,6	54,2	98,9	145,6	180,9	173,7	126,5	68,9	24,8	8,7	921,6
Yağış	134,6	113,6	95,1	66,1	37,2	7,8	0,8	1,1	4,0	45,7	74,4	123,9	709,8
Birik. Su. Ay. Değ	0	0	0	0	-61,7	-38,2	0	0	0	0	49,5	50,4	
Birikmiş Su	100	100	100	100	38,4	0	0	0	0	0	45,5	100	
Gerçek Evapotrans.	4,8	8,4	25,6	54,2	98,9	46	0,8	1,1	4	45,7	24,8	8,7	323,4
Su Noksanı	0	0	0	0	0	99,6	180,1	172,6	122,5	23,8	0	0	598,2
Su fazlası	129,7	105,1	69,4	12,3	0	0	0	0	0	0	0	69,7	386,3
Akış	99,7	117,4	87,2	40,8	6,1	0	0	0	0	0	0	34,8	386,3
Nemlilik	26,7	12,4	2,7	0,2	-0,6	-0,9	-1	-0,9	-0,9	-0,3	2	13,6	

Şekil 4.14. Kahramanmaraş'a Ait Su Bilançosu Diyagramı (Korkmaz, 2001: 25).

Bu değerlendirmeler sonucunda havza yakınındaki Kahramanmaraş ve Göksun'un iklim tipi şu şekildedir. Kahramanmaraş yarı nemli, 3. dereceden mezotermal, yaz mevsiminde çok kuvvetli su noksanı olan ve denizel şartlara yakın iklim tipinde yer alırken, Göksun ise yarı nemli, 1. dereceden mezotermal, yaz mevsiminde çok kuvvetli su noksanı olan ve denizel şartlara yakın iklim tipi içerisinde yer almaktadır.

Havzanın kuzeyinde yer alan Göksun Thorntwaite formülüne göre nemli iklim sınıfında yer alırken su bilançosuna göre Kahramanmaraş yarı nemli sınıfında yer almaktadır.

İklim elemanlarının karşılaştırılması ve değerlendirilmesi sonucunda Tekir Havzası Akdeniz İklimi ile Karasal İklim arasında bir geçiş alanında yer almaktadır. Buna Bozulmuş Akdeniz İklimi de diyebiliriz. Havza'nın kuzeyi ve yüksek kesimleri ise yazları nispeten daha serin, kışları ise soğuk iklim özelliklerine sahiptir. Tekir havzasında güneyden kuzeye doğru gidildikçe karasallık etkisi hissedilir.

Tekir Havzasında kışların nispeten soğuk ve kar yağışlı bir Akdeniz ikliminin görülmesi vadi tabanları dışında kışları ılık ve yağışlı bir ortam isteyen zeytin gibi ürünlerin yetişmesini güçleştirmektedir. Fiziki ortam etkisinden dolayı havza genelinde küçükbaş hayvancılıkta önemli bir geçim kaynağıdır.

Havzanın kuzeyinde Kurucaova çevresinde karayolu ulaşımı kışın kar yağışı ve buzlanmadan dolayı sık sık kapanmaktadır. Eğim fazlalığından dolayı da özellikle bu kesimlerde çığ olayı zaman zaman görülmektedir.

İklim ve yer şekillerinin etkisinden dolayı yerleşmeler genelde vadi tabanlarına yakın yerlerde kurulmuştur. Havzanın yüksek kesimlerinde kışın kar yağışının fazlalığı karayolu ile olan ulaşımı kesmekte köylere bağlı oba ve mezralar bundan olumsuz etkilenmektedir.

4.4. Havzanın Hidrografya Özellikleri

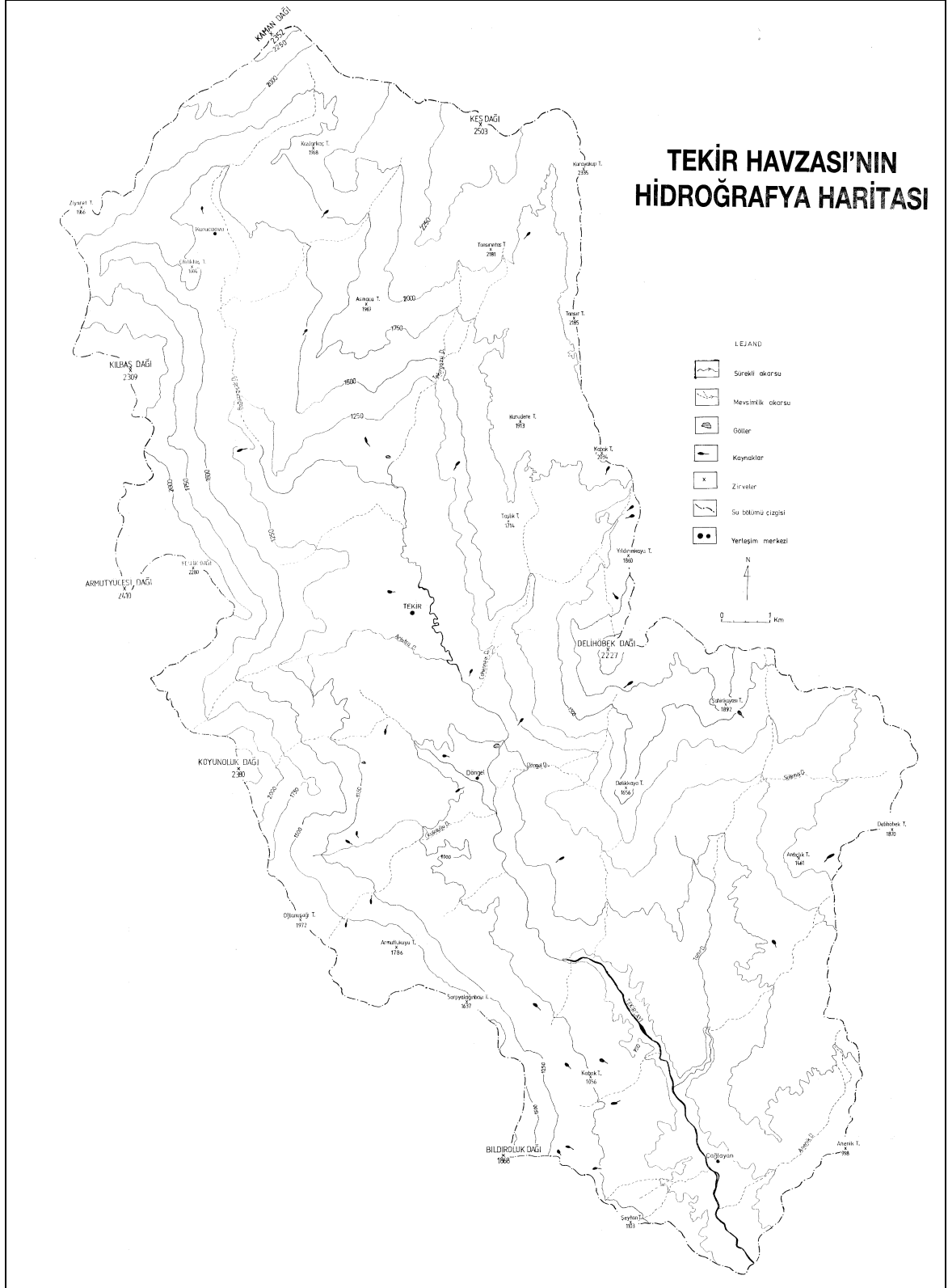
Kahramanmaraş şehir merkezinin 40 – 70 km kuzeybatısında yer alan Tekir Çayı Hidrografik Havzası Ceyhan Nehri'nin orta mecrasında bulunmaktadır. Toplam 207 km² yağış alanına sahip olan Tekir Çayı Havzasının uzanışı KB – GD yönlüdür (Harita 4.3).

Tekir Çayı Kaynaklarını Kaman Dağı ve Kes Dağındaki karstik kaynaklardan alarak GD yönlü akışıyla Tekir Kasabası yakınlarından geçerek Döngel Mağaraları yakınındaki kanyon vadi içerisinden Havza içindeki akışını sürdürür. Buradan Çağlayan Köyü yakınlarında Fırınz suyunu da alarak güneyde yer alan Ceyhan Nehrine doğru akışını sürdürür. Havzanın doğusunda Boğazkavak Dere Tekirgözü Derenin sularını da alarak Tekir ovasından (Polyesinden) menderesler çizerek güneydeki Cehennem Deresiyle birleşerek Delihöbek Dağının güney eteklerinden Döngel Deresinin sularını alarak Havzada akışını devam ettirir. Havzanın en güneyinde Çağlayan Köyü yakınlarında Suçatı Mevkiinden itibaren Havza sınırını terk eder (Fotoğraf 4.9.).

Fotoğraf 4.9. Tekir Çayı'ndan Bir Görünüm.

Tekir Çayı üzerinde tek akım istasyonu DSİ'ye bağlı Kahramanmaraş – Göksun karayolunun 52. Km.sindeki Alikesen Köprüsü yakınlarındadır. 1985 – 1992 arasındaki ölçümler genel olarak yeterli olmamasına rağmen mevcut kaynakların sınırlı olması nedeniyle bu veriler akım özelliklerinde kullanılacaktır.

Harita 4.3. Tekir Havzasının Hidrografya Haritası. . (Harita, Cahit Edikli,2005)

2.4.3. Akım Özellikleri ve Rejim

Tekir Çayının akım özellikleri Alikesen akım istasyonu verileri kullanılarak değerlendirilmiştir. Tekir Çayının Fırız Çayına kavuşmadan Çağlayan köyü yakınlarındaki akım istasyonu verilerine göre 1985 – 1992 arasında yıllık ortalama akım $5.2 \text{ m}^3/\text{sn}$ civarındadır. Rasat yılları içinde en fazla akım ortalaması $8.6 \text{ m}^3/\text{sn}$ ile 1987 tarihinde, en az akım ortalaması ise $3.6 \text{ m}^3/\text{sn}$ ile 1990 yılına aittir.

Aylara göre Havzada maksimum akım $15.6 \text{ m}^3/\text{sn}$ ile Nisan ayına aittir. Minimum akım ise $1.2 \text{ m}^3/\text{sn}$ ile Eylül ayına aittir. Akım değerlerinin İlkbahar aylarında artmasının nedeni Havzanın etrafını çevreleyen yer yer 2500 m.yi bulan dağlık alanlardaki karların erimesiyle akarsuların hızla kabarmasıdır. Yaz aylarında ise Akdeniz yağış rejimine bağlı olarak akarsuyun akımı hızla azalarak kuruma noktasına yaklaşılır. Bu aylarda akarsu çeşitli fay ve karstik kaynaklarla beslenir. Havza içerisinde tarımda sulama nedeniyle de akım yaz aylarında daha da azalmaktadır. Tekir Çayının akım değerlerinden de anlaşıldığı üzere rejimi düzensizdir.

Havza içerisinde su kaynaklarından farklı şekillerde yararlanılmaktadır. Tekir Çayı üzerinde hidroelektrik santralleri inşa edilmektedir. Döngel mağarası yakınında hidroelektrik santrali de mevcuttur. Tekir Çayı ve kollarından sulama, elektrik üretimi gibi yararlanma şekillerinden başka alabalık üretim tesisleri de mevcuttur.

Tablo 4.13. Tekir Çayı Akım Durumu ($\text{Ay}/\text{m}^3/\text{sn}$). DSİ Taşkın Yıllıkları (1985-1992)

Su Yılı	O	Ş	M	N	M	H	T	A	Ey	Ek	K	A	Yıllık Ort.
1985	3.4	5.2	7.8	12.3	4.8	2.3	1.6	1.3	1.3	2.8	3.7	3.9	4.2
1986	8.3	8.3	8.9	7.9	4.1	1.9	1.2	1.0	0.9	1.1	1.7	2.2	4.1
1987	5.1	7.7	10.7	29.4	22.6	6.0	2.9	2.0	1.9	2.0	3.0	10	8.6
1988	4.3	7.2	13.8	25.5	18.2	5.0	2.4	1.7	1.7	2.3	4.2	6.0	7.7
1989	3.9	3.6	7.3	5.0	2.9	1.8	1.2	1.2	1.1	1.6	8.1	7.0	3.7
1990	3.1	5.5	10.1	9.7	5.7	2.3	1.7	1.0	0.9	0.3	0.6	2.6	3.6
1991	1.6	3.2	9.0	11.3	5.5	2.4	1.8	1.1	0.9	0.9	2.4	5.1	3.8
1992	3.9	3.1	9.1	23.4	16.1	6.0	2.7	1.7	1.3	1.0	2.8	6.0	6.4

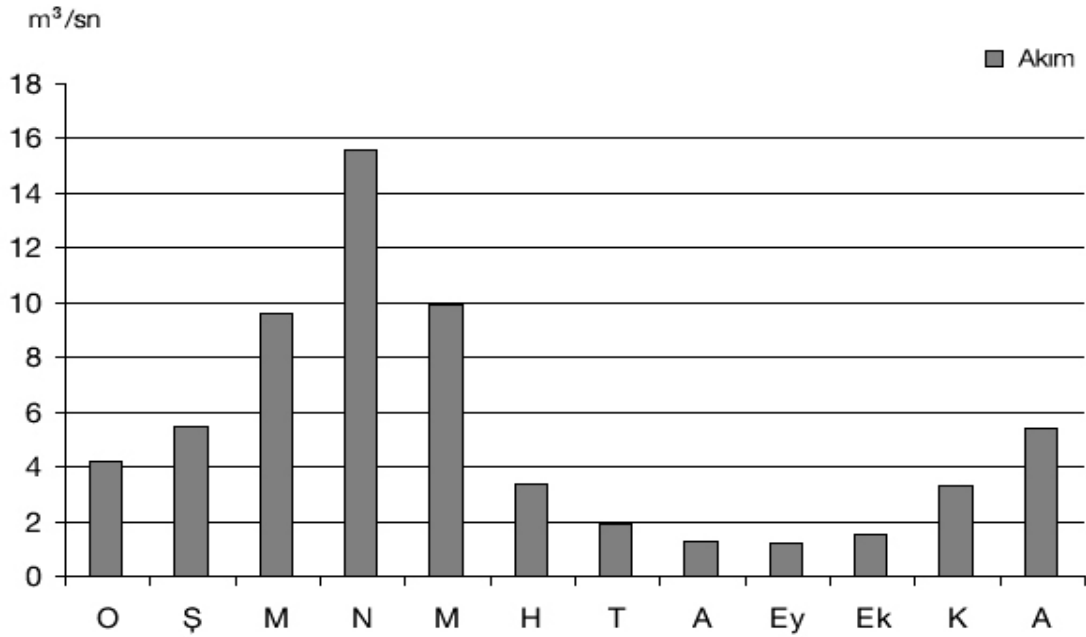
Akım ölçümleri Kahramanmaraş – Göksun yolunun 52. Km.sindeki Alikesen Köprüsünün yakınında yapılmıştır. Yağış alanı 207 km^2 dir. Akım istasyonu yeri $36^{\circ}41'$ Doğu Meridyeni, $37^{\circ}48'$ Kuzey paralelindedir.

Tablo 4.14. Tekir Çayı'nın Ortalama Akım Tablosu ($\text{Yıl}/\text{m}^3/\text{sn}$). DSİ Taşkın Yıllıkları (1985 – 1992)

1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
4.25	4.18	8.6	7.7	3.76	3.65	3.81	6.4

Tablo 4.15. Tekir Çayı'nın Ortalama Akım Durumu ($\text{Ay}/\text{m}^3/\text{sn}$). DSİ Taşkın Yıllıkları (1985 – 1992)

O	Ş	M	N	M	H	T	A	Ey	Ek	K	A
4.2	5.5	9.6	15.6	9.9	3.4	1.9	1.3	1.2	1.5	3.3	5.4

Şekil 4.15. Tekir Çayının Akım Diyagramı. DSİ Taşkın Yıllıkları (1985 – 1992)

Tekir Havzasında Yeşilgöz Obruk Gölü dışında önemli bir göl bulunmamaktadır (Fotoğraf 4.10). Genişliği 40 – 50 m arasında derinliği ise 100 m civarında bulunan bu gölden çıkan sular bir ayakla Tekir Çayının ana kaynağını oluşturmaktadır. Karstik özellikte olan Yeşilgöz Kuzeydeki Kes Dağındaki yeraltı kaynaklarıyla beslenir. Ayrıca Havzanın orta kısmında yer alan Döngel Mağaraları içerisinde de küçük gölcükler bulunmakta bunların derinliği 5 – 10 m civarındadır.

Fotoğraf 4.10. Yeşilgöz ve çevresi

Tekir Havzasının orta kısmında Tekir Kasabası'nın Haciveliler mahallesinin yakınında yer alan Yeşilgöz'ün yanı sıra havzada kapalı karstik çukurlarda da küçük göller yer almaktadır. Bunların alanı Yeşilgöz'e göre oldukça küçüktür.

4.5. Havzanın Toprak Özellikleri

Tekir Havzası ve çevresini konu alan toprak çalışması oldukça sınırlıdır. Bunlar içinde en çok yararlanılan çalışma Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının “Ceyhan Havzası Topraklar” adlı rapordur. Çok detaylı olmamakla birlikte Ceyhan Havzası içerisinde yer alan toprak grupları ile ilgili çalışmalar Tekir Havzasını da içerisine almaktadır. Ayrıca Kahramanmaraş Köy Hizmetleri Müdürlüğü’nün çalışmalarından da yararlanılmış arazi gözlemlerine de yer verilmiştir.

Havzada bulunan büyük toprak grupları ve özellikleri şu şekildedir :

4.5.1. Kolüvyal Topraklar

Ceyhan nehrine bağlı olan Tekir Çayı ve onun kolları taşıdıkları kolüvyalleri Havza tabanında biriktirmesiyle oluşmuştur. Kolüvyaller 6 – 7 km² lik alanda yer alır (Fotoğraf 4.11.).

Kolüvyal materyalin taşındığı yüksek araziler genellikle farklı yaşlı kireçtaşlarından oluşmuştur. Bu nedenle Tekir Kasabası çevresindeki kolüvyaller ana kayanın rengine yakındır. Kireçtaşlarından dolayı Havzadaki kolüvyaller kireçli bünyeye sahiptir.

Fotoğraf 4.11. Tekir Beldesi Kolüvyal Topraklar ve Kahverengi Orman Toprakları.

Çalışma sahasındaki kolüvyaller üzerinde iklimin elverdiği tarım ürünleri yetiştirilebilmektedir. Daha çok bu topraklar üzerinde sebzeçilik, ayçiçeği, meyvecilik vb. gibi etkinlikler sürdürülebilmektedir.

4.5.2. Kahverengi Orman Toprakları

Kahverengi orman toprakları inceleme sahasında en geniş yayılış alanı olan topraklardır (Harita 4.5.). Özellikle Havza'nın batı ve güney kesimleri lokal özellikteki alüvyon ve çıplak kayalıklar dışında tamamen bu gruptaki topraklara aittir. Bu toprak grubu alçak sahalarda geniş yapraklı çalı ve ağaçlar ile yüksek sahalarda rölyefin izin verdiği alanlarda iğne yapraklı karaçam, sedir, ardıç ağaçları altında oluşmuştur.

Kahverengi Orman kuşağının yaygın kayacı olan kireçtaşı Tersiyer ve Mesozoik yaşlıdır.

“Yüksek yağışa rağmen ayrışmaya dayanıklı ve yüzeye paralel yatımlı kireçtaşı derin toprak oluşumunu önler. Ayrıca kahverengi orman alanında, fazla eğimler nedeniyle aşınım şiddetlidir. Toprak üst sınırı 2000 m.yi aşmaktadır. Toprak kalınlığı Kurucaova ve Tekir civarında yer yer 50 cm.ye ulaşmaktadır. Bu topraklar üzerinde kuru tarım ve meyvecilik daha yaygındır.” (Topraksu Genel Md. 1973: 20)

4.5.3. Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları

Havzanın Kuzeydoğu ve Doğu kesimlerinde yayılış gösteren kireçsiz kahverengi orman toprakları Kuzeyde Kes Dağından, Kurucaova doğusundan güneye doğru Tekir ve Delihöbek Dağı eteklerine kadar uzanmaktadır .(Fotoğraf 4.12.).

Ana kaya bu gruba ait topraklar altında genellikle metamorfitten oluşur. Paleozoik yaşlı kayalar üzerinde oluşan topraklarda bitki örtüsü genellikle ardıç, sedir ve çalılıklardan oluşmuştur.

Kireçsiz, kahverengi orman toprakları ise 700 – 2500 m arasındadır. Bu gruba ait topraklar eğimin fazla olmasından dolayı genelde sığdır.

Eğimin ve iklimin uygun olduğu sahalarda bu topraklar üzerinde bahçe tarımı ve kuru tarım yapılmaktadır. Fakat geniş sahalarda taşlık olduğu için genelde tarım dışı kullanılmaktadır. Daha çok mera olarak değerlendirilmektedir.

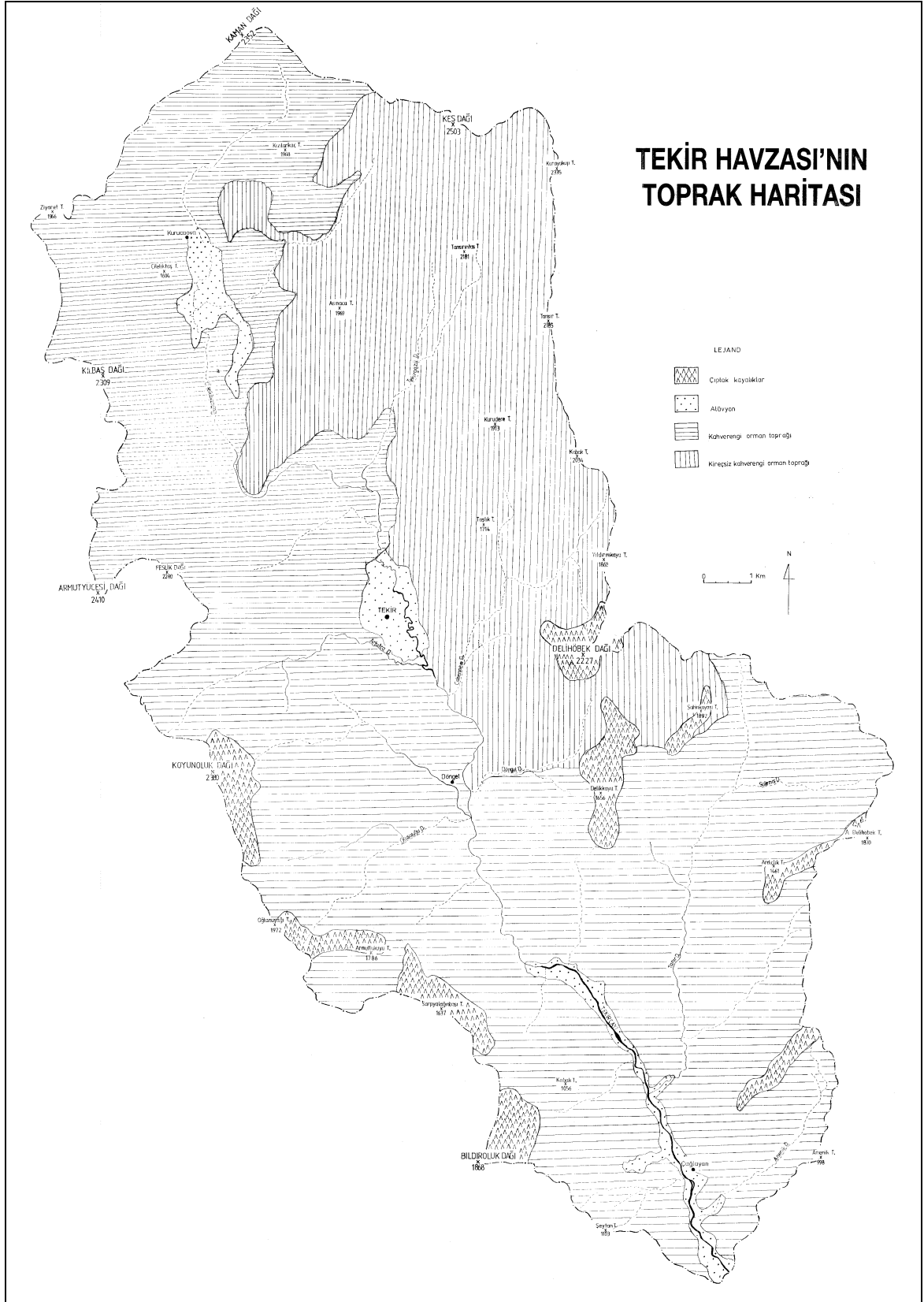
Fotoğraf 4.12. Sahanın Kuzeydoğusunda Yer Alan Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları.

4.5.4. Çıplak Kayalıklar

İnceleme sahasında eğimin çok fazla olduğu ve ana kayanın kireçtaşı hâkimiyetinde olduğu sahalarda toprak oluşumu kayaların çatlakları hariç neredeyse imkânsız hale gelmiştir.

Bu gruba ait alanlar daha çok Koyunluk Dağı, Oğlanuşağı Tepesi, Sarpyalağın başı Tepesi, Bildiroluk Dağı çevresiyle lokal alanlar olan Delihöbek ve güneydoğusundaki sahalarda mevcuttur. Bunun dışında Armutyücesi ve Kaman Dağı çevresinde de çıplak kayalıklar mevcuttur. Fakat bu sahalarda aralarda ince toprak örtüsü bulunduğu için bu kısımlar kahverengi orman ve kireçsiz kahverengi orman grubuna sokulmuştur.

Adından da anlaşılacağı üzere bu arazi çıplak kaya yüzeyleri ve bunlardan parçalanmış taş ve molozlardan ibarettir. Toprak örtüsü yok denecek kadar azdır. Bu alanlarda da Alpin step türleri ve çalılıklar gelişebilirse de arazinin kullanma değeri yoktur.

Harita 4.4. Tekir Havzasının Toprak Haritası. (Harita, Cahit Edikli, 2005)

4.6. Havzanın Doğal Bitki Örtüsü

Tür ve toplulukların dağılışını kesin olarak sınırlandıran iklimin çeşitli elemanları vasıtasıyla Tekir Havzasının bitki örtüsü üzerinde de belirgin tesirlerinin olduğunu söyleyebiliriz. Güneyde daha yüksek sıcaklıklarda yetişebilen ağaç türleri görülebilirken Havzanın kuzeyine doğru özellikle de Kaman Dağı, Koyunoluk Dağı ve Feslik Dağında 2000 m.yi bulan yüksek kesimlerde bazı iğneli türlerin bulunduğunu görebiliriz. Havza genelinde güneyden kuzeye doğru iklim, yer şekilleri, yükselti ve bakıya bağlı olarak bitki örtüsünün de değiştiğini görmekteyiz.

Havza yakınında yer alan Berit Dağında 192, Binboğa dağlarında 177, Engizek Dağlarında 158 ve Ahır Dağında 122 endemik bitkinin yer aldığı “Türkiye’nin Önemli Bitki Alanları” adlı Doğal Hayatı Koruma Vakfı’nın çıkardığı eserden anlaşılmaktadır.

Tekir Havzasında 3 vejetasyon kuşağından bahsetmek mümkündür. Bunlarda ilki çalı formasyonu, ikincisi orman formasyonu sonuncusu ise Alpin Ot Formasyonudur. Bu formasyonlar arazinin fiziki şartlarına bağlı olarak düzenli bir şekilde uzanmazlar. (Harita 4.6.).

Havzada vejetasyonun yükseltiye göre yayılışı genel olarak şu şekildedir:

4.6.1. Çalı Formasyonu

Havzada çalı formasyonu 650 – 1500 m.ler arasında görülür. Güneyde daha çok maki grubundakiler yaygındır. Yaprğını döken ve dökmeyen çalılar karışık bir görünüm oluşturmaktadır. Çalılar daha çok orman tahribi sonucunda ortama yayılmıştır. Havzada bulunan çalı türlerinin bazıları şu şekildedir:

Kermez Meşesi (*Quercus coccifera*), Mazı Meşesi (*Q. infectoria*), Tesbih Çalısı (*Styrax officinalis*), Sumak (*Rhus coriaria*), Dişbudak (*Fraxinus ornus*), Erguvan (*Cercis siliquatum*) dır. Bu türlerin bir çoğu hayvancı gruplar tarafından yoğun bir tahribe uğramıştır. Bu yüzden birçoğu oldukça az gelişmiştir. Bunlardan bazıları orman altı formasyonunda da yer almaktadır.

4.6.2. Orman Formasyonu

Havzada en yaygın görülen formasyonu ormanlar oluşturmaktadır. Özellikle Havzanın güneyinde Suçatı, Çağlayan Köyü çevresinden Döngel Köyü çevresine kadar kaliteli ormanlar yayılmıştır.

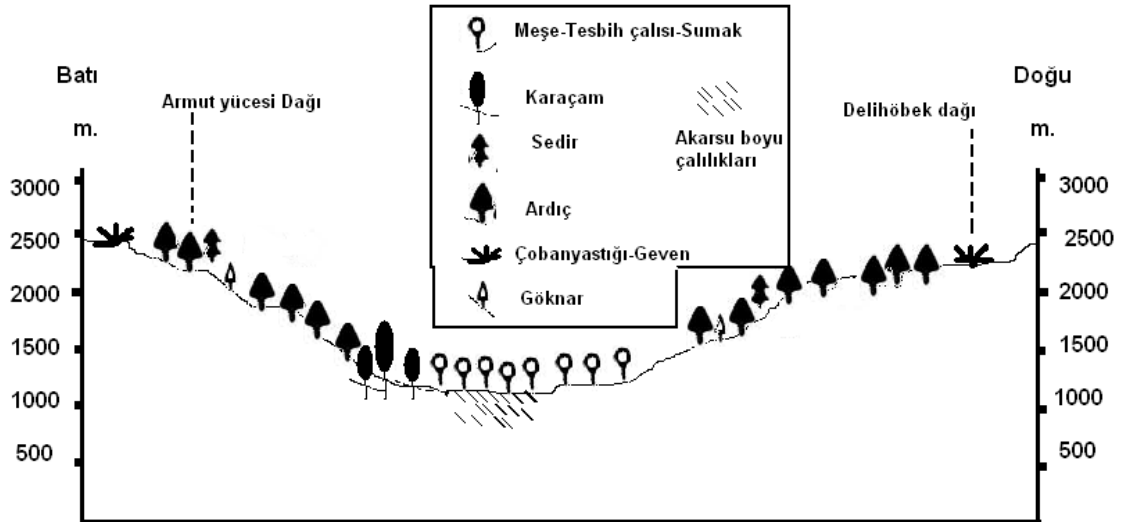
Orman Formasyonu 650 m.lerden başlar, ormanın üst sınırı olan 2200 m.lere kadar uzanır. Bu kuşakta ağaçların büyük kısmı iğne yapraklıdır Hakim türler ise kızılçam ve karaçamdır. Havzadaki ormanları kuru ve yarı nemli ormanlar diye ikiye ayırmak mümkündür.

Kuru ormanlar havzada geniş yer kaplar. Havzanın güneyinde Suçatı çevresinde yer yer 900 m.ye kadar Kızılçam (*Pinus brutia*) ormanlarına rastlanmaktadır. (Fotoğraf 4.13).

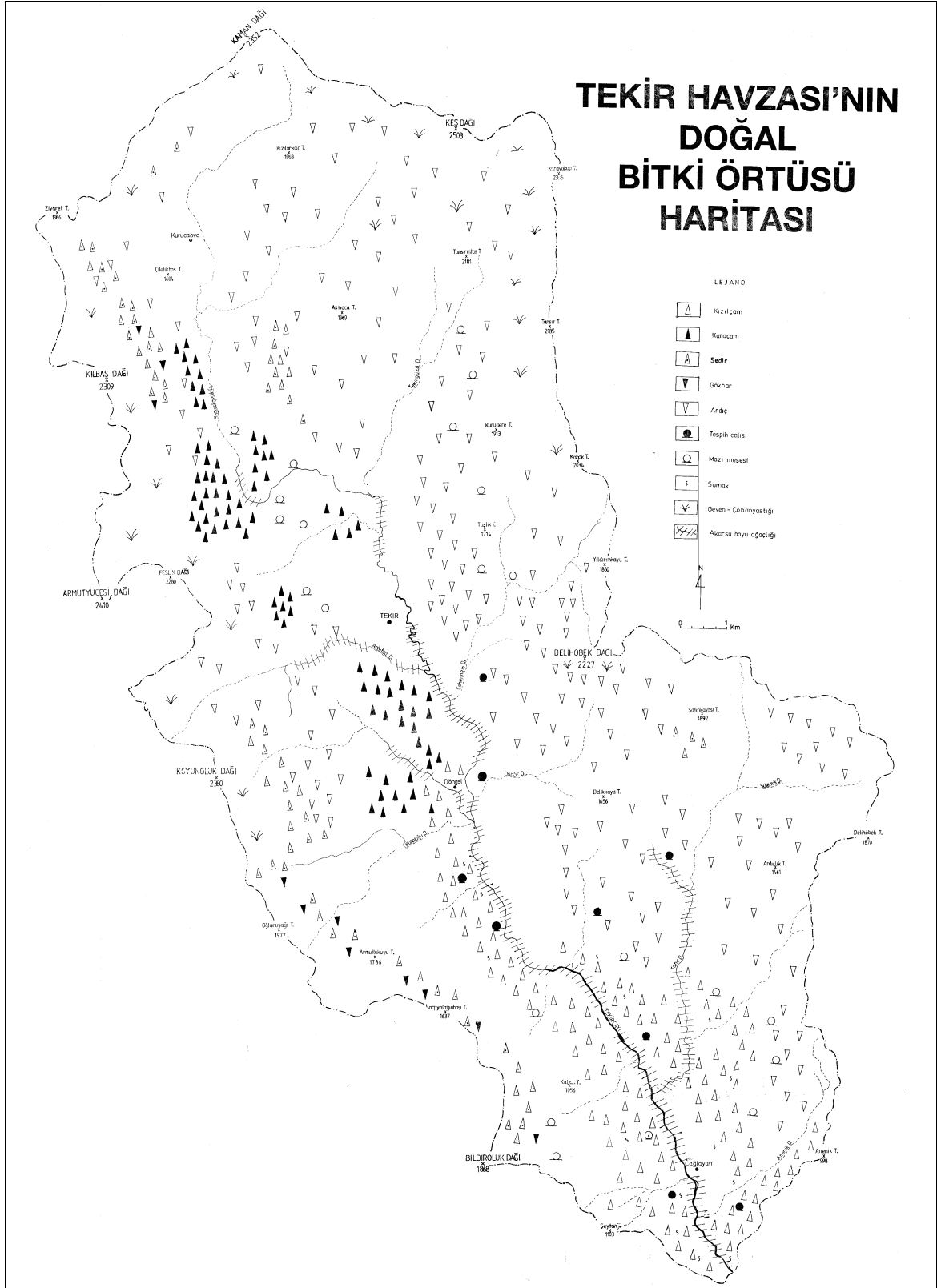

Fotoğraf 4.13. Havzanın Güneyinde Bildiroluk Dağı Çevresinde Kızılcım Ormanları.

Bu kısımlarda kış mevsimi havzanın kuzeyine göre daha ılık geçmektedir. Özellikle kuzeyde 2200 m.lere kadar çıkan ardıç (*Juniperus Commais*) yaygındır. (Fotoğraf 4.14). Düşük sıcaklığa çok dayanıklı olması çok yükseklerde de yetişmesini sağlamıştır. Tekir havzasının kuzeydoğusunda anıt ağaç özelliğinde bulunan ardıçlara rastlanmaktadır. Ardıç toplulukları en çok Havzanın KB, K, KD kısımlarında görülür. Delihöbek Dağı çevresinde meşelerle birlikte görülen ardıçlar, Kurucaova çevresinde ortama hakim duruma geçmiştir.

Şekil 4.16. Armut Yücesi Dağı ile Delihöbek Dağı Arası Doğal Bitki Örtüsü Profili.

Fotoğraf 4.14. Ardıçların Yoğunlaştığı Yerlerden Delihöbek Dağı.

Yarı nemli ormanları oluşturan en büyük grup karaçamlardır. Karaçam (*Pinus Nigra*) Ormanları Döngel Köyü ve Tekir Kasabasının kuzeybatısında görülür. Boyları çoğu zaman 20 m.yi bulmaktadır. Karaçam ormanları 1800 – 1900 m.lere çıkmaktadır. Karaçamlar yer yer sedir (*Cedrus Libani*) ve Göknarlarla (*Abies*) karışık orman meydana getirmektedir.

Sedir, Karaçamlarla birlikte Gökvarda karışık halde Tekir çevresinde bulunmaktadır. Kerestesi ve odunu pek makbul sayılmayan göknar kırsal yerleşme merkezlerinin çevresinde ve yakın civarında küçükbaş hayvanlara yem temin edilmesiyle devamlı olarak budanmaktadır. Sedir ve Karaçamın tahrip edildiği yerlerde saf topluluklar oluşturur (Atalay, 1994: 211).

İnceleme sahasının yüksek kesimleri kışın bol kar yağışı aldığından sedirler buralarda yer yer birlikler oluşturmuştur. Ardıç ağaçları ise tahripten dolayı seyrek ve kısa boyludur.

Sedirler Akdeniz Dağ ikliminde ana kayaya bağlı bir ağaçtır dense de sonraki yapılan araştırmalarda sedirin her türlü ana materyal üzerinde yetiştiği gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra Sedirin en iyi yetişme ortamının Torosların yüksek ve fazla miktarda kar yağışı alan sahalar olduğu tespit edilmiştir (Atalay, 1994: 211).

İnceleme sahasında sedirler 2000 m.ye kadar çıkmaktadırlar. Daha çok küçük birlikler halinde Tekir Kasabası'nın batısında, Kurucaova'nın doğu kısımlarında görülür.

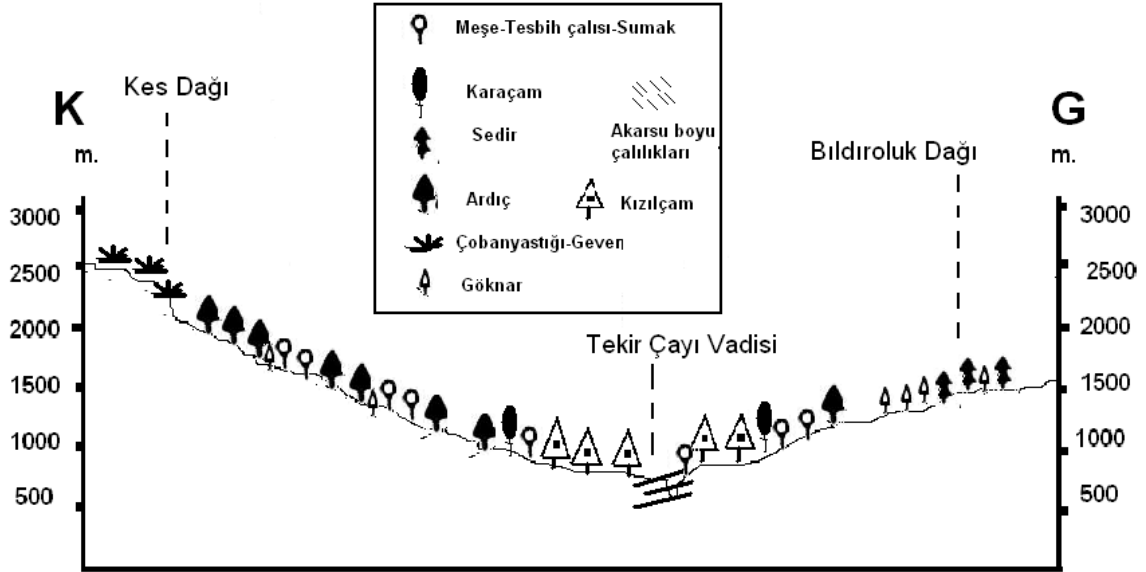
Tekir Havzasında akarsu vadilerinde ise daha çok nemcil, suyu seven çınar ve söğüt birliklerine rastlanır (Harita 4.5). Bunların yayılış alanı daha çok akarsuyla ilgilidir.

Havzada özellikle ormanın yoğun olduğu Suçatı'nda bir orman işletme şefliği bulunmaktadır. Burada 3 – 4 tane ağaç doğrama atölyesi de yer alır.

4.6.3. Step Formasyonu

Havzanın özellikle 2000 – 2200 m.lerinden itibaren orman üst sınırından başlayarak yer yer zirveye kadar uzanan Alpin Step topluluklarına rastlanır. En yaygın türler ise Geven (*Astragalus* sp.) Çobanyastığı (*Acanthalimon* sp), Kenger (*Gundelia* sp.) gibi türlerdir. Bunların bazıları hayvancılıkta da yem olarak kullanılmaktadır.

Tekir Havzasında 2000 m yükseltinin üzerindeki alanlarda ortalama sıcaklıkların düşmesi birçok bitkinin yetişememesine neden olmaktadır.

Şekil 4.17. Kes Dağı ile Bildiroluk Dağı Arası Doğal Bitki Örtüsü Profili

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Fiziki çevre şartları değerlendirilmiş olan Tekir Havzası'nın çözümlenmesi gereken bazı temel sorunları vardır. Bu sorunların büyük kısmı doğal çevre şartlarından kaynaklanmaktadır.

Tekir Havzası'nın fiziki çevre şartlarından kaynaklanan problemlerin başında topografik özelliklere ve jeolojik formasyonların dağılışına bağlı olanlar gelmektedir. İnceleme sahasında eğimin yüksek olduğu kısımlarda tarım neredeyse imkansız hale gelmektedir. Ayrıca özellikle havza kuzeyinde iklim şartlarının da elverişsizliği beşeri hayatı etkilemektedir. Yüksek eğimden dolayı kışın çığ olaylarına da rastlanmaktadır. Nitekim Göksun'a 20 km uzaklıktaki tünel ve çevresinde zaman zaman ulaşımın da aksamasına neden olan çığlar için tedbir alınmalıdır. Bu tehlike çığ setleri ya da çığ tünelleri ile giderilebilir.

Kış mevsiminin Kahramanmaraş'a göre oldukça uzun ve sert geçtiği sahada ekonomik faaliyetler sınırlanmaktadır. Kar örtüsü kış boyunca özellikle Havza kuzeyinde yerde kalmaktadır. Bu durumdan ise en çok ulaşım etkilenmektedir. Yüksek kesimlerdeki meskenler ile kış boyunca ulaşım oldukça zor gerçekleştirilebilmektedir. İlkbahar ve sonbaharda görülen donlar, vejetasyonun başlama ve bitiş tarihlerini etkileyerek vejetasyon süresini kısaltmaktadır. Bu durum doğal bitki örtüsü üzerinde olumsuz tesirler yarattığı gibi tarımsal ürünlerin ekilişinde de çeşitsizliğe sebep olmaktadır.

Tekir Havzası'nda bazı kesimlerde doğal bitki örtüsünün zaman içerisinde tahrip edilmesi çevrenin doğal dengesini de etkilemiştir. Bitki örtüsünün tahribi, aşırı hayvan otlatılması sonucunda birçok yerde hayvanların sevmediği bazı türler yaygınlık kazanmıştır. Bu türler daha çok Geven ve Çoban Yastığıdır. Doğal çevre şartlarından kaynaklanan yörenin bu sorunlarının bir kısmı için çözüm yolları önermek mümkündür. Mesela toprak erozyonunu önlemek için bitki örtüsünün korunması ve ağaçlandırma yapılması gerekmektedir. Kapari adı verilen erozyonu önlemeye yönelik bitki türlerinin havzada yetiştirilmesi sosyoekonomik yönden pozitif sonuçlar doğuracaktır.

İnceleme sahasında her ne kadar topografik şartlar etkili olsa da havzanın Kahramanmaraş – Kayseri karayolu üzerinde bulunması, doğal güzelliklerinin bulunması ilerisi için umut vermektedir. Örneğin Döngel Mağarası çevre düzenlemesi ve tanıtım yapıldığında ekonomik yönden yöreye katkı sağlayacaktır. Yalnız burada unutulmaması gereken husus bu doğal güzelliğin hemen yanındaki elektrik santralinin iptalidir. Çünkü önceden mağara içerisinden şelale yaparak dökülen suyun bu santrale verilmesi hem doğal bir güzelliği yok etmekte hem de karstik şekillerin oluşum sürecini etkilemektedir. Ayrıca Tekir karstik depresyonundaki Yeşilgöz kaynağı ve çevresi de iyi bir potansiyel durumdadır. Bu ve bunun gibi kaynak suları ve dereler üzerinde alabalık çiftlikleri de yöreye katkı sağlayacaktır. Havza içerisinde yer alan en büyük merkez olan Tekir Kasabasının nüfusu 1940'ta 306 kişi iken günümüzde 3500'ü aşmıştır. Bu nüfusun büyük kısmı Kahramanmaraş – Kayseri karayolunun yakın çevresinde yoğunlaşmıştır. Ana ulaşım yoluna uzak köylere ait meskenlerin ise göç nedeniyle boşaldığını söyleyebiliriz.

Yörenin eğitim – öğretim alanındaki en büyük problemi ilköğretim II. Kademe ve Ortaöğretimle ilgilidir. Her köyde ilkokul bulunurken II. Kademe ve Lise bulunmamaktadır. Tek Lise Tekir Kasabasındaki Tekir Çok Programlı Lisesidir. Bu nedenle ilköğretim II. Kademe ve Liseye taşınmalı sistemle öğrenci taşınmaktadır. Bir kısım öğrenciler ise Kahramanmaraş'a gitmekte bunlardan bazıları gidiş – geliş

yapmaktadır. Bunların da büyük kısmı erkektir. Bu nedenle kız çocuklarının okuma oranı oldukça düşüktür.

Sağlık alanında çözüm bekleyen en önemli sorunlar ise sağlık kuruluşları, doktor, yardımcı personel ve donanım yetersizliğidir. En kapsamlı sağlık ocağı Tekir Kasabasında bulunmaktadır. Buranın da fiziki kapasitesi yeterli olmadığı için ağır hastalar Göksun ya da Kahramanmaraş Şehrine götürülmekte, kış mevsiminde ağır şartlardan dolayı bu da güçleşmektedir. Özellikle acil durumlarda zaman kaybına yol açmaktadır. Dağlık sahadaki meskenlerde sağlık problemi daha yoğun yaşanmaktadır

Araştırma sahasında konutların rastgele yapılması şu an için problem teşkil etmese de ileri dönük çeşitli sorunlara yol açabilir. Mesela ileriki yıllarda Tekir kasabasının büyümesi sonucunda çarpık yapılaşma ortaya çıkabilir. Ayrıca deprem ihtimaline karşın şimdiden konutların yer seçimine de dikkat etmek gerekmektedir.

Özellikle arazinin engebeli olduğu alanlarda dağınık yerleşme tiplerine rastlanmaktadır. Bu konutların bazılarında düz dam tipinin görülmesi özellikle kışın aşırı kar yağışlarında çökmelere neden olmaktadır. İklim özellikleri nedeniyle eğimli çatıların kullanılması daha uygun olacaktır.

Beşeri alanda yaşanan sorunlar için önerilebilecek belli başlı çözüm yolları şunlar olabilir: Çalışma sahasındaki bazı köylerdeki göçü önlemek için acilen bazı ekonomik tedbirlere ihtiyaç vardır. Her şeyden önce ekonomisinin temeli tarım ve hayvancılığa dayalı olan yörede bu iki faaliyeti geliştirecek teşvik tedbirlerine başvurulmalıdır. Özellikle Tekir Kasabası başta olmak üzere inceleme sahasının çeşitli noktalarına eşit bir biçimde ev ve atölye tipi sanayi kurulmalıdır. Bu atölyelerde kilim, halı gibi ürünler elde edilebilir. Ayrıca hayvansal ürünleri işleyen mandıralar da yapılabilir. Bu küçük sanayi ünitelerinin hammaddesinin çevreden sağlanmasına özen gösterilmelidir. Böylece nüfusun büyük kısmı istihdam edilecek ve göçler bir ölçüde önlenecektir. Aksi halde ileri dönük tehlike sinyalleri çalmaya başlayacaktır. Araştırma sahasının ulaşım yolu üzerinde bulunması bir kısım insanın ekonomik geçim kaynağı olmaktadır. Özellikle Tekir Kasabasına daha modern dinlenme tesislerinin yapılması yörenin tercih edilmesini sağlayacaktır. İleride karayolunun bölünmüş yol olarak yapılması yöreyi daha da geliştirecektir. Eğitim öğretim alanındaki sıkıntıların giderilebilmesi için ortaöğretim alanında okullaşma oranının artırılarak yörenin belli merkezlerine yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu okullar daha çok yatılı ilköğretim okulları şeklinde olmalıdır.

Böylece ulaşım imkânı iyi olmayan ya da kış döneminde ulaşımı aksayan köylerin çocuklarına daha rahat eğitim öğretim imkânı sağlanmış olacaktır. İlköğretim sonrasındaki öğretim basamaklarına kız çocuklarının katılımını çoğaltmak amacıyla anne ve babaların bu konuda eğitilerek bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Ayrıca gerek Milli Eğitim gerekse Halk Eğitimi bünyesinde kurslar açılarak insanların yetenek ve kabiliyetleri geliştirilmelidir. Özellikle halıcılık, biçki – dikiş, nakış kursları oldukça yararlı olacaktır. Tekir Kasabasına ileriye dönük olarak en azından ilk müdahalelerin yapılabileceği bir hastane kurulmasının yararı olacaktır.

Meskenler plan ve kullanılan malzeme bakımından geleneksellikten kurtarılmalıdır. Yeni inşa edilen meskenlerde yapı kontrolünün yapılması ve modern yapı malzemelerinin kullanılması gereklidir. Çünkü saha 2. derece deprem kuşağı içerisinde yer almaktadır. Ancak yapı tekniğinde yapılacak bu değişim, ekonomik güç ve kültürel seviye ile de ilgili olduğundan, yöre insanı bu konuda bilgilendirilmeli ve devlet desteği sağlanmalıdır. Yeni mesken planında muhakkak banyo ve tuvalet dikkate alınmalı ve tuvaletler eklenti olmaktan kurtarılmalıdır. Yöre ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı olduğundan bu alanlardaki sorunların çözümüne öncelik

verilmelidir. Tarım alanlarının çok az bir kısmında sulamalı tarım yapılmaktadır. Kuru tarım yöntemleri uygulandığı için sulamalı tarıma geçiş için sulama sistemleri geliştirilmelidir.

Tarımın önemli sorunlarından biri miras yoluyla sürekli parçalanması ve sonunda işlenemeyecek ölçülerde küçülmesidir (Garipağaoğlu, 1996: 136). Tarımda sürdürülen metotlar son derece geleneksel şekilde uygulanmaktadır. Zirai mücadeleye gereken önemin verilmesi durumuna da verim artacaktır. Tarımsal alanda yaşanan en büyük sıkıntılardan biri de yeterli pazarlama organizasyonunun olmamasıdır. Böylece her aile ürününü kendisi pazarlamak zorunda kalmaktadır.

Yöre ekonomisinin bir diğer temel faaliyeti olan hayvancılık ise daha çok küçükbaş hayvancılık şeklinde yapılmaktadır. En büyük sorunlardan biri aşırı ve bilinçsiz otlatma sonucunda meraların verim değerinin düşmesidir. Kış mevsimini içeride geçirmek zorunda oldukları için, kışın uzun sürmesi yem masrafını artırmaktadır. Fiyatların pahalı olması nedeniyle hayvan hastalıklarıyla da yeterince mücadele edilememektedir. Hayvan yetiştiriciliğinde yerli ırk hakim olduğundan et ve süt verimi düşüktür. Ayrıca hayvansal ürünlerin pazarlanmasında sorunlar yaşanmaktadır.

Tekir Havzası'nda her köy ve köy altı yerleşmeleri arasında ulaşım bağlantısı vardır. Fakat özellikle köylere bağlı alt birimlerin yol kalitesi iyi değildir. Kışın bazı yollar kapanmaktadır.

Ekonomik alanda yaşanan problemlerin çözümü için önerilebilecek başlıca çözüm yolları şunlardır: Tarımsal üretimi artırmak için su kaynaklarından maksimum düzeyde ve planlı yararlanmak gerekmektedir. Tarım alanlarının miras yoluyla parçalanmasının önüne geçilmelidir. Mümkünse tarım alanları karşılığını ödemek kaydıyla ailelerin diğer fertlerini de ikna ederek ailenin büyük çocuğuna bırakılmalıdır. Üretim ve verimin artırılması için geleneksel metotlardan vazgeçilmelidir. Kaliteli tohum, uygun gübre kullanımı ve zirai mücadele için üreticiler yeterince bilgilendirilmelidir.

Hayvancılık alanında ise öncelikle meralar ıslah edilerek korunmalıdır. Et ve süt verimini artırmak amacıyla ırk ıslah çalışmaları yapılmalıdır. Bu görev Kahramanmaraş'taki tarımla ilgili kuruluşlara düşmektedir. Tarım ve Hayvancılığa dayalı yöre ekonomisinin kalkındırılması için çiftçiler eğitimden geçirilmeli ve düşük faizli krediler verilmelidir. Ayrıca Havzanın güneyindeki ormanlık alanlardan daha iyi bir şekilde zarar vermeden yararlanılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Ardos, M., 1984. Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi, Cilt I, Çantay Kitabevi, İstanbul, 208 s.
- Ardos, M., 1985. Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi, Cilt II. Çantay Kitabevi, İstanbul, 195 s.
- Atalay, İ., 1987, Türkiye Jeomorfolojisine Giriş, Ege Üniv. Edb. Fak. Yay., No: 9, İzmir, 456 s.
- Atalay, İ., 1987, Sedir Ormanlarının Yayılış Gösterdiği Alanlar ve Yakın Çevresinin Genel Ekolojik Özellikleri ve Sedir Tohum transfer Rejyonlanması, OGM 661/63, Ank.,167s.
- Baydar, O., 1989. “Berit, Kandil Dağları ve Çevresinin Jeolojisi” Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Doğanay, H., 1993. Coğrafya’da Metadoloji, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 274 s.
- Garipağaoğlu, N., 1996. Ulaş Havzasının Coğrafi Etüdü, Arya Yayınevi, İstanbul, 145 s.
- Gözübol, A.M. ve Gürpınar, O., 1980, “Kahramanmaraş Kuzeyinin Jeolojisi ve Tektonik Evrimi” Türkiye 5. Petrol Kongresi Jeoloji – Jeofizik Bildirileri, s. 21 – 29 Ankara,
- Güney, E., 1997. Türkiye’de Çevre Sorunları, Ajans Emek, Kayseri, 151 s.
- Gürbüz, M., 1994. “Göksun’da Yaylacılık (Kar Yaylacılığı)”, Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Gürbüz, M., 2001. Kahramanmaraş Merkez İlçenin Beşeri ve İktisadi Coğrafyası, Kahramanmaraş İl Kültür Md. Yay. No: 2, Kahramanmaraş, 241 s.
- Hoşgören, Y., 1993. Jeomorfolojinin Ana Çizgileri, İstanbul Üniversitesi Basımevi, İstanbul, 181 s.
- İzbırak, R., 1992. Coğrafi Terimler Sözlüğü, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 464 s.
- Ketin, İ., 1966. “Anadolu’nun Tektonik Birlikleri” MTA, Enst. Dergi No: 66, Sy 20 – 34, Ankara.
- Korkmaz, H., 2001. Kahramanmaraş Havzasının Jeomorfolojisi, Kahramanmaraş İl Kültür Md. Yay No: 3, Kahramanmaraş, 197 s.
- Önalın, M., 1988. “Kahramanmaraş Tersiyer Kenar Havzasının Jeolojik Evrimi” Türkiye Jeo. Kur. Bülteni, Cilt: 31, Sf. 1 – 10, Ankara.
- Özhatay, N., Byfield, A., Atay, S., 2003, “Türkiye’nin Önemli Bitki Alanları” Doğal Hayatı Koruma Vakfı, İstanbul.
- Tarhan, N., 1982, “Göksun-Afşin- Elbistan Dolayı Jeolojisi” TMMOB, Sayı: 19, s3-9, Ankara.
- Yıldız, B., 2000. Berit Dağının (Kahramanmaraş) Floristik Özellikleri, Sf 63, Balıkesir.

Raporlar

- Devlet Su İşleri, Kahramanmaraş Merkez – Kurucaova Göleti Sulama Projesi 1999
Devlet Su İşleri, XX. Bölge Raporu

Devlet Su İşleri, Taşkın Yıllıkları (1985 – 1992) Ankara

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Kahramanmaraş Meteoroloji İl Müdürlüğü
TC Tarım ve Köy İşleri Bak. Köy Hiz. Gen. Md., Kahramanmaraş İli Arazi Varlığı
1997. TC Tarım ve Köy İşleri Bak. Köy Hiz. Gen. Md. Yayınları, İl Rapor No:
46, Ankara.

Maden Tetkik Arama Elbistan I – 23 Paftası No:50 Sf.6 Jeoloji Etütleri Dairesi Ankara
1997

Haritalar

1/25.000 ölçekli M-37 Gaziantep a1, a2, a3, a4 Paftalar.

1/100.000 ölçekli Türkiye Jeoloji Haritası.

İnternet

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, <http://www.meteor.gov.tr>

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı Cahit EDİKLİ
Doğum Yeri ve Tarihi Kahramanmaraş-1974

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi KSÜ
Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi KSÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar Şehit Muhammet Yıldız İmam Hatip Lisesi
Sürmene/ Trabzon

İletişim

E-Posta Adresi cedikli@hotmail.com
Tel. 0506 633 4619

Tarih

29.01.2010